

๒ ผู้แบกภาระ

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงภาระ
ผู้แบกภาระ เครื่องถือมันภาระ และเครื่องวางภาระ แก่เธอทั้งหลาย
เธอทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว..."

ใครต้องการอาหาร? ใครต้องการที่อยู่อาศัย? ใครต้องการเครื่องนุ่ง
ห่ม? ใครต้องการยารักษาโรค?

เราจำสิ่งที่ไม่ดีได้มากเพียงใด เราก็ทุกข์มากเพียงนั้น การที่จะทรงจำ
สิ่งที่ดี เราควรเลือกที่จะใช้ชีวิตที่เรียบง่ายเท่าที่เราจะทำได้

หากเราสวมกำไลสองอันหรือมากกว่า เสียง "กิ้ง กิ้ง" ย่อมมี
"สันโดษนั้นเป็นทรัพย์อันยิ่ง" ผู้ที่รู้จักคุณค่าความสันโดษและถือสัน
โดษ ย่อมมีความสันติสุขแห่งจิต

ผู้เห็นแก่ตัวสนใจแต่ตัวเองมากกว่าคนอื่น ในขณะที่ผู้ไม่เห็นแก่ตัว
คำนึงถึงความจำเป็นและความปรารถนาของคนอื่นอย่างยุติธรรม
ตามวิสัยของพระบรมศาสดา แม้ว่าสิ่งใดจะเป็นความจริงแก่ตนเอง
และแก่ผู้อื่นแต่ยังมีใจกาลอันควรและมีใจที่อันควร เราย่อมไม่ควร
พูดสิ่งนั้นอันจะไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นทั้งผู้อื่นอาจถึงกับเป็นทุกข์

ให้เปล่า

๒ ผู้แบกภาระ

พระอาจารย์เรวตะ

ประธานกัมมัฏฐานาจารย์ะ ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติพะเจ้า ตอตะ

อัยยา(แม่จี่) จิตรภาณี แปลจาก Bearers of The Burden

๒
ผู้แบกภาระ

พระอาจารย์เรวตะ
ประธานกัมมัฏฐานาจริยะ วัดพะเอ้า ตอตะ

อัยยา(แม่จี) จิตรภาณี แปลจาก Bearers of The Burden

ขออนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

๒
ผู้แบกภาระ

สพุพทาน์ ฐมมทาน์ ชินาติ
ให้เปล่า

ผู้รจนานุญาตให้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้แจกเป็นธรรมทานได้
โดยไม่ต้องขออนุญาต
แต่ห้ามเปลี่ยนแปลงสิ่งใดโดยไม่ได้รับอนุญาต ห้ามคัดลอก ตัดตอน
ห้ามพิมพ์จำหน่าย
และไม่อนุญาตให้นำไปจดทะเบียนลิขสิทธิ์

๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

คำอุทิศของพระอาจารย์เรวตะ

แด่โยมบิดาคคุณพ่อสา ธน(ทวี บุญพิทักษ์)และโยมมารดาคุณแม่เมื่อยะ จิ่ง
ผู้เริ่มแนะนำเอาตมาสู่พิภพนี้
และทูลถนอมเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่

สพพทาน์ ทุมมทาน์ ชินาติ
การให้ธรรมเป็นทานยอมชำระให้ทั้งปวง

[พ.ศ.(แปล)๒๕/๓๔/๕๒]

คำอุทิศของแม่จีจิตรญาณี

ถวายเป็นพระพุทธรูปบูชาแด่พระบรมศาสดาโคตมพุทธเจ้าผู้เป็นสรณะอันเกษมสูงสุด
ถวายเป็นอุปัชฌายบูชาแด่ Sayadaw U Kundaḍdhana
ผู้โน้มนำให้สมาทานศีล ๑๐ แน่วแน่และให้เพียรแปลหนังสือของพะเอ้า ตอยะด้วยคำ
ว่า "Try to help your country!"
ถวายเป็นอาจารย์บูชาแด่ Sayadaw U Revata
ผู้งดงามด้วยศีล สมาธิ ปัญญา และทุมเทศุดกำลังกาย กำลังปัญญาให้ศิษย์นานาชาติได้
เจริญอริยอัฏฐังคิกมรรคเพื่อบรรลุความสุข สงบ เย็น และปลอดภัยในปัจจุบันชาตินี้
น้อมบูชาคุณพ่อลาโก เสดะจันท์ คุณแม่เนียร์ จารุบุญย์ และคุณย่าชลอ เอกฐิน
ผู้มีอุปการคุณสูงสุดในทางโลกและเป็นพลวปัจจัยให้ได้เจริญในพระไตรสิกขา

ให้เปล่า

สารบัญ	หน้า
คำนำ	vi
พุทธวันทนา	๐
ผู้แบกภาระ	๑
การสูตร	๓
ภาระ	๓
รูปจันท์	๔
เวทนาจันท์	๖
สัญญาจันท์	๖
วิญญาณจันท์และสังขารจันท์	๑๑
นายหรือทาส	๑๔
ผู้แบกภาระ	๑๖
จุดหมายและมรรคาของผู้แบก	๑๖
ผู้เห็นแก่ประโยชน์ตนเองและผู้เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น	๒๐
นายจุนทะเสวยผลกรรมทันตาเห็น	๒๓
มิฉนามรรค, ทุกขวิบาก	๒๕
เรื่องนางโกลกสังหรณเปรต	๒๕
เรื่องสัตว์ผู้ถูกทุกข์เบียดเบียน	๒๗
พระมหาโมคคัลลานเถระเห็นเปรต	๒๘
เอภกสูตร	๓๐
สุวัณณปาติสูตร	๓๑
ทางเสือแห่งชีวิต	๓๓
การถือมั่นภาระ	๓๔
เรื่องพระจักขุปาลเถระ	๓๖
มีปกติผลิตผลิตนิงที่นี้และที่นั่น	๓๕
อัสสกชาดก	๓๕
จูพกัมมวิภังคสูตร	๔๑

อัญญตรสูตร	๔๓
ค้นหา	๔๖
การวางภาระ	๔๗
กุฎสูตร	๔๘
อริยสังขัจฉี	๔๘
ขันธสูตร	๕๐
สมาธิสูตร	๕๑
พระไตรสิกขา	๕๑
สัมมาสมาธิเป็นไหน?	๕๒
ชาตุกัมมัญฐาน ๔	๕๓
นามกัมมัญฐาน	๕๔
ยอมแทงตลอดอริยสังขัจฉีข้อที่ ๑	๕๕
ปฏิจาสมุปบาท	๕๕
ยอมแทงตลอดอริยสังขัจฉีข้อที่ ๒	๕๕
ความหลุดพ้น	๕๖
ไต่แทงตลอดอริยสังขัจฉีข้อที่ ๓	๕๖
ก็การวางภาระเป็นไหน?	๕๗
การสูตร	๕๘
บรรณานุกรม	๖๐
คำอำนวยพร	๖๓
ชีวประวัติท่านเรวัตติกงุ	๖๔

คำนำ

ผู้แต่งการะ

ไม่มีบุคคลใดปรารถนาที่จะแบกภาระถ้าหากเลี้ยงได้ ภาระหรือสิ่งอื่นใดแก่ ความรับผิดชอบหรือหน้าที่เหล่านี้อันต้องแบกโดยทางกายหรือใจ ภาระทั้งหลายมีระดับแห่งความยากง่ายและหนักเบาแตกต่างกัน ภาระยากบางง่ายบาง หนักบางเบาบาง เหลือทนบางพอทนบาง แต่ไม่ว่าภาระจะเป็นเช่นใดก็ตาม ทุกท่านต้องแบกภาระหรือบางสิ่งบางอย่างในชีวิต

ไม่สำคัญว่าหน้าที่เหล่านี้จะซับซ้อน, ยากหรือน่าเบื่อเพียงใด หรือภาระนั้นจะหนักเท่าใด การพ้นจากภาระเหล่านี้ย่อมเป็นฐานะที่มีค่า เวลาที่หลุดพ้นจากการแบกภาระเหล่านี้โดยยอมมาถึง

คนทั้งหลายผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในชีวิต ย่อมวางหรือพ้นจากภาระใดเมื่อสิ้นสุดเวลางานแต่ละวัน แต่กระนั้นก็มีภาระอันหนักยิ่งที่เราแบกอยู่ เราแบกไว้โดยไม่มีจุดจบในวิภวสงสาร โดยปราศจากการรู้ถึงวิธีทางหลุดพ้นหรือปลดปล่อยจากภาระนี้

ดังนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญแก่เราที่จะทราบว่

- ภาระที่ท่านแบกอยู่เป็นไฉน?
- ใครแบกภาระนั้นอยู่?
- วิธีผ่อนภาระนั้น
- วิธีวางภาระเพื่อความหลุดพ้นโดยบริบูรณ์

และนี่คือเหตุผลที่แท้ที่อาตมาแสดงธรรมเทศานี้แก่ท่านทั้งหลาย บัดนี้อาตมาขออนุโมทนาแด่แม่ชีจิตรณูณีที่แปลธรรมเทศานี้เป็นภาษาไทยและขออนุโมทนาแด่ทุกท่านที่พิมพ์เป็นธรรมทาน

ภิกษุเรวตะ

พะเอ้า ตอยะ เมืองหมอละเหมียง รัฐมอญ เมียนมาร์

๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

พุทธวันทนา

พุทธโธ โปธาย เทเสติ	ทนุโต โย ทมถาย จ
สมถาย สนุโต ชมมัม	ติณฺณโณวา ตรณย จ
นิพฺพุโต นิพฺพทานตุถายตัม	โลกสรณัม นเม

จาก Bearers of The Burden ของพระอาจารย์เรวัตตะ แปลโดยแม่ชีจิตตญาณิณี

ผู้แบกภาระ

พระบรมศาสดาผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เองทรงเป็นสรณะอันเกษมสูงสุดแห่งไตรภูมิ ทรงเป็นพระอรหันต์ เมื่อตรัสรู้ร้อยสี่จ ๔ ด้วยพระองค์เองแล้ว และทรงปรารถนาให้สัตว์อื่นที่ควรแก่การตรัสรู้ได้ตรัสรู้ตามพระองค์ เมื่อทรงอบรมพระองค์เองในอินทรี ๖ แล้ว และทรงปรารถนาให้สัตว์อื่นที่ควรแก่การอบรมได้อบรมตามพระองค์ เมื่อทรงบรรลุความเกษมสันติแล้ว และทรงปรารถนาให้สัตว์อื่นที่ควรค่าบรรลุความเกษมสันติได้ตามพระองค์ เมื่อทรงขามฟากฝั่งมหาสมุทรแห่งวัฏฏสงสารแล้ว และทรงปรารถนาให้สัตว์อื่นที่ควรค่าขามฝั่งได้ตามพระองค์ เมื่อทรงดับไฟกิเลสด้วยอริยมรรค ๘ แล้ว และทรงปรารถนาให้สัตว์อื่นที่ควรค่าดับไฟกิเลสได้ตามพระองค์ ด้วยพระมหากรุณาไม่มีประมาณทรงประกาศพระธรรมอันประเสริฐแก่พรหม เทพ และมนุษย์ตลอด ๔๕ พรรษา ขาพระพุทธเจ้าถวายอภิวัตแด่พระบรมศาสดา พระพุทธเจ้า พระมุนีผู้ประเสริฐผู้เป็นสรณะอันเกษมสูงสุดแห่งไตรภูมิ ขาพระพุทธเจ้าถวายอภิวัตทั้งกาย วาจา และใจด้วยความนอบนอมสูงสุดด้วยอัญชลี

ขออำนาจพรให้สรรพสัตว์ทั้งปวงจงสมความมุ่งหวังอันประเสริฐ
ขออำนาจพรให้สรรพสัตว์ทั้งปวงจงมีแต่ความสุขกายและใจ

ภิกขุเรวัตตะ
ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ พระเอา ตอยะ

บุคคลที่ทำงานให้แก่องค์กรหรือบริษัทเรียกว่า พนักงาน กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้แบกภาระขององค์กรหรือบริษัทเรียกว่า พนักงาน ในภาษาเมียนมาร์ คำว่า "วุน-ฮตัน" มีความหมายตามตัวอักษรว่า "การแบกภาระ" หรือ "ผู้แบกภาระ" ในภาษาอังกฤษหมายถึงผู้ทำงานรับใช้ขององค์กร บริษัท หรือรัฐบาล เราอาจกล่าวอย่างธรรมดาที่สุดได้ว่า คนเหล่านั้นเป็น "คนใช้" โดยปกติแล้ว ผู้ที่รัฐบาลใช้งานมักหมายถึงการเป็น "ขาของแผ่นดิน"

เราเห็นพนักงานองค์การหลากหลายชนิดรอบตัว เช่น พนักงานบริษัท เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล พนักงานขาย และบุคลากรการศึกษา พนักงานบริษัทแบกภาระของบริษัท ในขณะที่เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแบกภาระของโรงพยาบาล พนักงานขายแบกภาระของกิจการ ในขณะที่บุคลากรการศึกษาแบกภาระของสถาบันการศึกษาของตน พนักงานทั้งหมดจำเป็นต้องใช้เวลาปฏิบัติหน้าที่ประจำวันของตน พวกเขา

เขาแบกภาระที่เรียกว่าหน้าที่โดยประการฉะนี้ เมื่อถึงเวลาเลิกงาน พวกเขาก็ปลดเปลื้องภาระของตนได้ พวกเขาว่างภาระได้บางเวลา การปลดเปลื้องเช่นนั้นเป็นการหลุดพ้นชั่วคราวที่พนักงานทั้งหมดในโลกได้ทุกวัน

ในประเทศกำลังพัฒนาเครื่องบรรทุกันทุกคน ส่วนในประเทศพัฒนาแล้วขนส่งด้วยรถยนต์และบันจัน ในชีวิตประจำวันเราเห็นคนชนของในท่าเรือ, สนามบินและสถานีรถไฟขนย้ายสัมภาระหนักจากที่หนึ่งสู่อีกที่หนึ่ง เมื่อเรือทอดสมอที่ท่าเรือ คนงานถูกใช้ให้ขนสินค้า นี่เป็นวิธียังชีพของพวกเขา ชายแข็งแรงอาจหิ้วสัมภาระหนักหรือแบกไวบนบ่าได้เพียงชั่วเวลาสั้นๆ ที่จริงแล้วแบกได้แค่วันหนึ่ง ถ้าสัมภาระนั้นหนัก เขายอมไม่อาจแบกได้เป็นชั่วโมง นับประสาอะไรกับเป็นวัน ด้วยเหตุที่เป็นงานเหน็ดเหนื่อย เมื่อยกสัมภาระขึ้นแล้วคนชนของก็รีบเอาไปวางในที่ที่ระบุไว้ การวางสัมภาระลงทำให้พวกเขาพอใจในความรู้สึกแห่งการปลดเปลื้องที่ได้วางภาระ

ไม่สำคัญหรือกว่าหน้าที่เหล่านั้นจะยากหรือน่าเบื่อเพียงใด หรือภาระที่ต้องแบกจะหนักเท่าใด การหลุดพ้นจากภาระเหล่านั้น ย่อมเป็นฐานะที่มีได้ เวลาที่จะได้พ้นจากการแบกรับหน้าที่ทั้งหมดเหล่านั้นซึ่งเรียกว่า ภาระ ย่อมมาถึง

พนักงานทั้งหมดผู้แบกภาระขององค์กรต่างๆ ย่อมวางและพ้นจากภาระเมื่อสิ้นสุดเวลางาน เช่นเดียวกับในบางช่วงของวันทำงาน แต่กระนั้นก็มีภาระอันหนักยิ่งที่ผู้คนยังแบกอยู่ พวกเขาแบกไว้โดยไม่มีจุดจบในวิญญูสงสาร โดยปราศจากการรู้ถึงวิธีทางหลุดพ้นหรือปลดเปลื้องจากภาระนี้ เราทุกคนจำเป็นต้องทราบว่ ภาระนั้นเป็นไฉน ใครแบกภาระนั้นอยู่ นี่คือเหตุผลหนึ่งว่า เพราะเหตุใดอาจมาจึงปรารถนาที่จะแสดงธรรมบรรยายอันลึกซึ้งนี้แก่ท่านในวันนี้ เพื่อให้ท่านทราบว่า

- ภาระที่ท่านแบกอยู่เป็นไฉน
- วิธีผ่อนภาระนั้น
- วิธีปลดเปลื้องตัวเองจากภาระนั้นบางส่วน
- วิธีวางภาระเพื่อความหลุดพ้นโดยบริบูรณ์

อาตมาขออัญเชิญพระพุทธรูปของพระผู้มีพระภาคเจ้า

จากสังยุตตนิกาย จันทรวรรคสังยุต "การสูตร"¹

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงภาระ ผู้แบกภาระ เครื่องถือมั่นภาระและเครื่องวางภาระ แก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว..."

ภาระ

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภาระเป็นไฉน? พึงกล่าวว่ ภาระคืออุปาทานชั้น ๕ อุปาทานชั้น ๕ เป็นไฉน? คือ อุปาทานชั้นคือรูป อุปาทานชั้นคือเวทนา อุปาทานชั้นคือสัญญา อุปาทานชั้นคือสังขารและอุปาทานชั้นคือวิญญาน . ดูกรภิกษุทั้งหลายนี้เรียกว่าภาระ"

บัดนี้ ทุกท่านได้ทราบแล้วว่าภาระที่แท้เป็นไฉน อย่างไรก็ตาม ท่านทราบไหมว่า เพราะเหตุใดชั้น ๕ จึงชื่อว่า ภาระ ควรไหมที่ขนานนามชั้น ๕ ว่า ภาระ ท่านรู้สึกว่ การเรียกชั้น ๕ ว่า "ภาระ" นี้มากเกินไปไหม ต่อเมื่อท่านได้ทราบว่ชั้น ๕ ทำกิจและกรรมเราโดยไม่มีจุดจบในวิญญูสงสารอย่างไรแล้ว ท่านจะเห็นด้วยกับพระพุทธรูปและการที่ทรงใช้คำว่า "ภาระ" เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งชั้น ๕ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น

¹ ต.ข. (แปล) ๑๗/๔๕-๕๓/๒๕. การวรรคที่ ๓ สูตรที่ ๑ และอรรถกถาเล่ม ๒๗ หน้า ๕๕-๖๐. การสูตร.

รูปจันทร์

เรากล่าวว่า "เราทุกคนต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค" นี่คือการจำเป็นของเราจริงๆที่เราต้องฝ่าฟันเพื่อให้บรรลุ หรือว่าเราเพียงแต่รับใช้ความต้องการของบางสิ่ง ท่านคิดเช่นใด ความต้องการของใครหนอที่เรากำลังสนองหรือรับใช้ของเราเองหรือของบางสิ่ง คำตอบของท่านเป็นไฉน อาตมาขอถามท่านในนัยที่ต่างออกไปและง่ายขึ้นใครต้องการอาหาร? ใครต้องการที่อยู่อาศัย? ใครต้องการเครื่องนุ่งห่ม? ใครต้องการยารักษาโรค?

อาตมาจะอธิบายในนัยที่จะช่วยให้ท่านเข้าใจคำถามทั้งหมดเหล่านั้นได้ง่ายขึ้น นั่นคือทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจวัตรหลักของชีวิตประจำวันของเรา มีใช้อย่างอื่น

ตามหลักพระสัทธรรมโดยปรมาตมแล้วไม่มีบุรุษ สตรี เทวดา พรหม ติรัจฉาน เปต และสัตว์นรก มีแต่อุปาทานจันทร์ ๕ (จันทร์ ๕ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น)จันทร์ ๕ เหล่านี้ดังกล่าวนั้นมาแต่ของตน อาตมาขออัญเชิญพระพุทธรูปพจน์นั้นใหม่ "อุปาทานจันทร์คือรูป อุปาทานจันทร์คือเวทนา อุปาทานจันทร์คือสัญญา อุปาทานจันทร์คือสังขาร และอุปาทานจันทร์คือวิญญาน. คุณกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าภาระ"

เรากล่าวว่า "เราต้องการอาหาร เราต้องการที่อยู่อาศัย เราต้องการเครื่องนุ่งห่ม เราต้องการยารักษาโรค" อาตมาขอถามท่านซ้ำว่า "นี่คือการจำเป็นของเราจริงๆที่เราต้องฝ่าฟันเพื่อให้บรรลุ หรือว่าเราเพียงแต่รับใช้ความต้องการของบางสิ่ง"

พวกเราส่วนใหญ่ทำงานกันตลอดชีวิต เราทำงานกันเพื่ออะไรหรือ เราทำงานเพื่อหาอาหาร, ที่อยู่อาศัย, เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค เราทำงานเพื่อให้ได้สิ่งเหล่านั้นจากเขาจรดคำ คิดถึงสิ่งเหล่านั้นว่าเป็นความจำเป็นของเรา โดยที่แท้สิ่งเหล่านั้นไม่ใช่ความต้องการของเรา เราเพียงแต่รับใช้ความต้องการของบางสิ่ง

อาตมาขอถามท่านอีก ๒-๓ ข้อ อาตมาหวังจะได้รับคำตอบในกรณี ถ้าเราไม่มีกายนี้ เราจะต้องการอาหารไหม ถ้าเราไม่มีกายนี้ เราจะต้องการเครื่องนุ่งห่มไหม ถ้าเราไม่มีกายนี้เราจะต้องการที่อยู่อาศัยไหม ถ้าเราไม่มีกายนี้เราจะต้องการยารักษาโรคไหม ที่จริงแล้วถ้าเราไม่มีกายนี้ ย่อมไม่มีอะไรเลยที่เราต้องการ ทุกสิ่งเป็นความต้องการของร่างกาย และดังนั้นจึงไม่ใช่ความต้องการของเรา ด้วยเหตุที่เราไม่มีกายนี้แท้ๆ เราจึงต้องสนองความต้องการทางกาย ดังนั้นเราจึงกล่าวได้ว่าคนทั่วโลกเป็นเพียงทาส ทาสแห่งกาย โปรดตระหนักในเรื่องนี้ เราไม่ได้สนองความต้องการของตัวเองแต่เป็นความต้องการของกาย เราเป็นทาส สรุปลงสั้นๆว่า ขณะนี้เรากำลังกล่าวถึงรูปจันทร์

รูปจันทร์คือกองหรือการประชุมกันของรูป รูปจันทร์นี้เรียกร้องความต้องการอย่างหนักจากเราทุกวัน ไฉนแก่ เรียกร้องอาหารเพื่อรับประทาน, สถานที่ที่อยู่เพื่ออาศัย, เสื้อผ้าเพื่อสวมใส่ และยารักษาโรคเพื่อดำรงสุขภาพ

รูปจันทร์กล่าวว่า"จงให้ฉันกินอาหารอร่อยๆ ฉันโหยหาอาหารนั้น ฉันอยากกินอาหารนั้นมากๆ"

รูปจันทร์กล่าวว่า"จงให้เสื้อผ้าสวยๆแก่ฉัน ฉันชอบใส่ชุดสวยๆ ถ้าฉันได้ใส่เสื้อผ้าที่สวยงามๆฉันจะสวยหรือหล่อขึ้นสักเพียงใด"

"จงสร้างบ้านหลังใหญ่ หรือซื้อบ้านให้ฉัน ฉันจะเป็นสุขสักเพียงใดถ้าฉันได้อยู่ที่นั่น"

รูปจันทร์ยังกล่าวด้วยว่า "จงให้ยาดีๆแก่ฉัน ฉันต้องการมีสุขภาพดี กลองแกลว และแข็งแรง ฉันต้องการมีอายุยืน จงให้ฉันทาผิวด้วยครีมชะลอความแก่คุณภาพดี ฉันต้องการให้ดูอ่อนวัยและสุขภาพดี"

คนทั่วโลกฝ่าฟันทำงานเพื่อหาสิ่งเหล่านี้ให้แก่ตนเองและครอบครัว โดยเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการของพวกเขา ที่จริงแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงความต้องการของรูปจันท์

พระบรมศาสดาตรัสว่า "เพราะจักขุ คือ ปัญญาของชนเหล่าใดไม่มี ชนเหล่านั้นเป็น(ดุจ)คนบอดที่เดียว"¹

คนส่วนใหญ่ในโลกมีตาดีที่จะเห็น อย่างไรก็ตามด้วยตาเปล่าเขาเห็นได้แต่สมมุติสัจจะ ไม่เห็นปรมัตตสัจจะ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพวกเขาเป็นคนบอด บอดต่อปรมัตตสัจจะ โดยสมมุติแล้ว มีบุรุษ สตรี เทวดา และพรหม อย่างไรก็ตาม โดยปรมัตตแล้ว มีเพียงรูป ปรมัตตและนามปรมัตต อีกนัยหนึ่งคือมีเพียงจันท์ ๕

พระพุทธเจ้าตรัสว่า "โลกนี้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตประกอบขึ้นด้วยอนุภาคที่ละเอียด เป็นอนัญ" อนุภาคเหล่านี้เล็กมาก เป็นละอองละเอียดกว่าปรมาณู เกิดและดับรวดเร็วมาก ตลอดเวลาและไม่อาจเห็นได้ด้วยตาเปล่า เห็นได้ด้วยจิตที่เป็นสมาธิเท่านั้น

นั่นคือเหตุผลว่า เพราะเหตุใดพระบรมศาสดาจึงตรัสว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเจริญสมาธิ
ภิกษุผู้มีใจตั้งมั่นแล้ว ยอมรับตามความเป็นจริง"²

พวกเขาจะรู้และเห็นอะไร เมื่อเขาเจริญสมาธิ เขาจะรู้และเห็นความทุกข์ เหตุเกิดแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ และขอปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ คืออริยสัจ ๔ ใครก็ตามที่ไม่อาจรู้อริยสัจ ๔ ได้ตามความเป็นจริงเป็นคนบอด นั่นเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าตรัสว่า "เพราะจักขุคือปัญญาของชนเหล่าใดไม่มี ชนเหล่านั้นเป็น(ดุจ)คนบอดที่เดียว" อวิชชาปิดกั้นอริยสัจไว้จากเรา

¹ อรรถกถาเล่ม ๔๒ หน้า ๒๔๕-๒๕๑. ขรรณปัทมฐกถา ๑๓.โลกวราวรรณนา ๗.เรื่องธิดาช่างหูก.

² ต.ข.(แปล)๑๗/๒๗/๑๓ สมาธิสูตร, ต.ม.(แปล)๑๕/๑๖๕๔/๔๑๓. สัจจสังยุต สมาธิวรรคที่ ๑ สมาธิสูตร.

อวิชชาเป็นโณน เพียงการไม่รู้สิ่งนี้และสิ่งนั้นไม่ใช่อวิชชา อวิชชาคือ "การไม่รู้ตามความเป็นจริง" การที่ก่อกำเนิดที่ผิดเป็นถูก และสิ่งที่ถูกเป็นผิด คืออวิชชา กล่าวอีกอย่างหนึ่ง อวิชชาคือไม่รู้ในอริยสัจ ๔ ได้แก่ ไม่รู้ในทุกข์ ไม่รู้ในเหตุเกิดแห่งทุกข์ ไม่รู้ในความดับทุกข์ และไม่รู้ในขอปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

เวทนาจันท์

บางครั้งเราพูดว่า "ฉันเป็นสุขมาก" "ฉันเสียใจมาก" หรือ "ฉันไม่รู้สึกละเลย" นี่คือนิยามที่เราแสดงความรู้สึกของเรา เมื่อเราเป็นสุข ความรู้สึกของเราเป็นสุขเวทนา เมื่อเราเสียใจ ความรู้สึกของเราเป็นทุกข์เวทนา เมื่อเรารู้สึกจะสุขก็ไม่ใช่ ทุกข์ก็ไม่ใช่ ความรู้สึกของเราเป็นอุเบกขาเวทนา เวทนา ๓ เหล่านี้มี สุข ทุกข์ และ อุเบกขาเวทนา ไม่ใช่"เรา"ที่รู้สึก แต่เป็นเวทนาจันท์ที่รู้สึกรสของอารมณ์ เวทนาจันท์มีหน้าที่เสวยรสอารมณ์ ไม่มีขณะใดที่ปราศจากเวทนา ยามที่ไม่มีสุขเวทนาหรือทุกข์เวทนา ยามนั้นย่อมมีอุเบกขาเวทนา เราปรารถนาที่จะมีสุขเวทนาตลอดเวลา ความปรารถนานี้มักเป็นเสมือนจุดหมายหลักของชีวิตเรา เราควรทราบที่จริงแล้วคือเวทนาจันท์ที่เสวยรสอารมณ์ ไม่ใช่"เรา"รู้สึก

สัญญาจันท์

สัญญาจันท์ทำกิจของตน คือ "รู้และจำได้"ซึ่งอารมณ์ และการทำเครื่องหมายไว้จำต่อไปว่า "นั่นคือสิ่งนั้น" สัญญาทำเครื่องหมายสิ่งต่างๆที่ประสบ เช่น ดำ ขาว ดี เลว งาม นาเกลียด ถูก หรือผิด เป็นต้น สัญญาเป็นเหตุแห่งการจำได้ สัญญาเชื่อมโยงสิ่งที่ประสบในอดีตกับสิ่งที่ประสบในปัจจุบัน เราจำวิธีที่จะใช้ของต่างๆได้ เช่น วิธีรับประทานด้วยส้อม มีด และช้อน วิธีเปิดก๊อกน้ำ วิธี

เขียน หรือวิธีไปถึงทางของเรา เมื่อเราเดินออกไปสู่นอน เราทักทักว่า "เรา" จำสิ่งเหล่านี้ เราควรทราบที่จริงแล้วคือ "สัญญา" ที่ทำได้ ถ้าเราจำสิ่งที่ดีเราเป็นสุข เราก็มีสุขเวทนา ถ้าเราจำที่ไม่ดีเราเป็นทุกข์ เราก็มีทุกข์เวทนา กิจเหล่านั้นเป็นของขั้น ๒ คือสัญญาขั้นและเวทนาขั้นทำงานร่วมกัน

เนื่องจากขั้น ๒ นี้แหละเราจึงต้องรำร้องว่า "เขาทารุณฉัน" "เขารังแกฉัน" "เขาขนะฉัน" "เขาขโมยของฉัน" เรารู้สึกเสียใจมาก โกรธมาก หรือทุกข์มาก บางครั้งเราหลังน้ำตาอย่างขมขื่น บางครั้งเราถึงกับคิดหาทางแก้แค้น สัญญาคือเหตุแห่งความทุกข์นี้ เรามีความจำทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี แล้วเราจำอย่างไรไหนได้มากกว่า สิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งที่ดี แน่นนอนว่าสัญญาที่ไม่ดีมีมากกว่ามากในชีวิตของเรา ทรมาณเราไม่มีจุดจบ เราจำสิ่งที่ไม่ดีได้มากเพียงใด เราก็มีทุกข์มากเพียงนั้น การที่จะทรงจำสิ่งที่ดี เราควรเลือกที่จะใช้ชีวิตที่เรียบง่ายเท่าที่เราจะทำได้

พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ปาปสุมี รมตี มโน" นี้หมายความว่าอะไร ความหมายคือ "เพราะว่าในเวลาที่ทำกุศลกรรมเท่านั้น จิตย่อมยินดีในกุศลกรรม พนจากนั้นแล้วย่อมโน้มไปสู่ความชั่วได้แท้"¹ คำตรัสนี้อธิบายว่า เพราะเหตุใดเราจึงจำสิ่งที่ไม่ดีได้มาก ใช่แต่เท่านั้นและผลพวงจากการที่เรายังมีความทรงจำอันดำทรมค้างอยู่ในจิตของเรา อาตมาจะเล่าให้ท่านฟังถึงเหตุการณ์หนึ่งเพื่อเป็นอุทาหรณ์ว่า สัญญาทำงานอย่างไร?

ครั้งหนึ่งเมื่ออาตมากำลังฉันภัตตาหารเพลในกุฏิอันสงบวิเวกของอาตมาที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติพะเออ ดอยะ ฆราวาสชายคนหนึ่งได้มาเยี่ยมอาตมา ในวันนั้น อาตมาได้ไข่แก้วชนิดหนึ่งเพื่อนำน้ำ เขาจงใจมองที่แก้วนั้น อาตมาไม่ทราบว่าเขาจงใจมองที่แก้ว

¹ พ.ศ.๒๕/๑๕/๓๐, อรรถกถาเล่ม ๔๒ หน้า ๘ ธรรมปัทมฎกตา ปาปวรรคที่ ๕ เรื่องพราหมณ์ชื้ออุเทกสาฎก.

น้ำ ต่อเมื่อเขาบอกแก่อาตมา อาตมาจึงทราบ อาตมาได้ถามเขาว่า เพราะเหตุใดเขาจึงทำเช่นนั้น เขาเล่าให้อาตมาฟังว่า "กันต พอมองเห็นแก้วนั้น ผมก็จำได้ว่าผมได้ทำอะไรกับแก้วที่คล้ายๆกันในอดีต ผมได้ดื่มเหลาดว้ยแก้วอย่างนั้น" ตอนนีท่านสามารถเห็นได้แล้วว่า สัญญาเชื่อมโยงสิ่งที่ประสบในอดีตกับปัจจุบันอย่างไร เมื่อเขาเห็นแก้วที่คล้ายกันกับที่เขาเคยชิมมาก่อนเขาก็จำได้ว่าเขาได้ทำอะไรกับแก้วนั้น เขาได้รับความทรมาณซ้ำจากการจำอกุศลกรรมเก่าได้

การจำอกุศลกรรมเก่าได้ในเวลาที่เรากำลังทำกุศลกรรม เช่น ขณะปฏิบัติกรรมฐาน ย่อมกลายเป็นนิเวรณกันในการปฏิบัติของเรา เราจำสิ่งที่ไม่ดีได้มากเพียงใดเราก็มีทุกข์มากเพียงนั้น เพราะเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า "สัญญาเป็นเหตุแห่งทุกข์" สัญญาเป็นเหตุแห่งการจำได้ หากเราคิดว่า "เราจำได้" เราจะเป็นทุกข์เพราะความคิดนั้น อยากรู้ก็ตาม หากเราไม่เขาสมทบกับสัญญาหรือความจำนั้น ด้วยความเข้าใจว่าสัญญาเป็นเหตุแห่งการจำได้ ก็จะทำให้เรารู้สำนึกแห่งการปลอดพ้นจากทุกข์

ตามทีอาตมาเพิ่งกล่าวไปว่า เราทุกคนมีความทรงจำทั้งที่ดีและไม่ดี อยากรู้ก็ตาม ความทรงจำที่ไม่ดีมีมากกว่ามาก เนื่องจากความทรงจำที่ไม่ดีพวกเราไม่ยอมจึงมักจะนอนไม่หลับในเวลากลางคืน ในเวลากลางคืนจิตของเราแก่คนผู้น้อยอย่างเงียบๆ ในบางครั้งเราทะเลาะและโต้เถียงอย่างฉุนเฉียวในจิตของเรา เวลาอันมีค่าและพลังงานของเราได้สูญเสียไปมากมายในการหวนระลึกแล้วๆเล่าถึงผู้ที่เคยทำไม่ดีต่อเรา บางครั้งเราถึงกับไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ประจำวันใหญ่หลวง จนดูประหนึ่งว่าบุคคลนั้นลืมหวนกิจการทั้งหมด เพราะเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า "สัญญาเป็นทุกข์"¹ เราจำสิ่งที่ไม่ดีได้มากเพียงใดเราก็มีทุกข์มากเพียงนั้น นี่คือการ ภาระที่แท้

¹ ส.ข.(แปล)๑๗/๔๐/๒๐ ขั้นสังขต มุลปิณณาสก, อนิจจวรรคที่ ๒, ๒.ทุกข์สูตรที่ ๑.

เอาตามากกล่าวถึงเรื่องนั้นในอีกนัยหนึ่ง หากเราปรารถนาที่จะมีสัญญาที่ดีและเป็นเหตุแห่งความจำเป็นที่ดี เราจำเป็นต้องแก้ไขวิถีชีวิตของเราให้ดีขึ้น โดยเลือกใช้ชีวิตแบบที่เรียบง่ายและมีอนามัย ทุกวันนี้เราอยู่ในโลกที่วุ่นวาย โลกนี้จริงๆแล้ว ยุ่งเหยิงมากและนับวันก็ยิ่งวุ่นวายขึ้น หากเรามุ่งหวังต่อชีวิตที่มีคุณค่า เราจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิตของเรา หากเราปรารถนาจะมีชีวิตที่ดีขึ้นเราจำเป็นต้องแสวงหาข้อแก้ไขในรูปแบบชีวิตของเรา หากเราปรารถนาที่จะมีความสุขเราจำเป็นต้องใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและบริสุทธิ์เท่าที่เรายทำได้

ประเทศยิ่งเจริญขึ้นเพียงใด ชีวิตในประเทศนั้นก็ย่อมถูกกดดัน วุ่นวาย และยุ่งเหยิงขึ้นเพียงนั้น วิถีชีวิตในประเทศที่เจริญแล้วเป็นไฉน? ประเทศใดที่ชื่อว่าเจริญแล้วด้วยเหตุใด ในบรรดาเหตุการณ์อื่นๆ ประเทศใดที่ชื่อว่าเจริญแล้ว เมื่อความหลากหลายแห่งคามคุณได้มาโดยง่ายและเหลือเฟือ ในประเทศที่เจริญแล้ว ความวุ่นวายเป็นอันมากเกิดขึ้นเพราะการมีคามคุณมากมายไหลลงไหล และยึดติด หากเราไม่ต้องการมีความจำเป็นมากมายในสิ่งที่ไม่ดี เราควรเลือกที่จะอยู่ในสถานที่ที่เรียบง่ายขึ้นได้แก่ ในชนบทสำหรับฆราวาส และในป่าสำหรับพระภิกษุ ไม่มีความวุ่นวายในป่าสำหรับพระภิกษุ หากเราอยู่ที่นั่นเพียงคนเดียว เราจึงจะอยู่แบบเรียบง่ายจริงๆได้ ตัวอย่างเช่น ในเวลานี้อาตมาอยู่กับลูกศิษย์มากมาย ทานคิดฉันใด อย่างไหนจะดีกว่ากัน อยู่เพียงลำพังหรืออยู่กับคนหลายๆ อยู่เพียงลำพังดีกว่า จงคำนึงในเรื่องนี้ ดังเช่น หากเราสวมกำไลเพียงอันเดียว ย่อมไม่มีเสียงกระทบ หากเราสวมกำไลสองอันหรือมากกว่า เสียง "กิ้ง กิ้ง" ย่อมมี นั่นคือความอึกทึก นั่นคือความรบกวน หากเรารักที่จะอยู่เพียงลำพังและเล็งเห็นประโยชน์แห่งการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย เราควรเลือกชีวิตที่โดดเดี่ยว

มองอีกแง่หนึ่ง ผู้ที่เห็นนามปรมัตถ์โดยทางวิถีจิตจะสามารถเห็นสัญญาที่เกิดขึ้นในทุกจิตขณะต่างๆ สัญญาเหล่านี้เกิดและดับ

รวดเร็วมากๆ สัญญาอันนี้เกิดและดับตลอดเวลา นี่ก็ความไม่เที่ยง หากเราสามารถเห็นการเกิดและดับของสัญญาอันนี้ในแต่ละจิตขณะ เราย่อมสามารถรู้สำนักแห่งความปลอดภัยจากความทุกข์ ซึ่งเกิดจากสัญญาอันนี้

วิญญาณันท์และสังขารันท์

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงวิญญาณันท์ วิญญาณันท์อรุณมณ เป็นหัวหน้าในการรู้อารมณ

สังขารันท์เป็นเหตุให้เราทำกรรมดีหรือชั่ว เจตนาคือความจงใจหรือมุ่งต่ออารมณ์ เมื่อเรากำลังจะทำกรรม ไม่ว่าจะเป็กุศลหรืออกุศลย่อมเห็นได้ชัดว่ามีเจตนา ในตอนนั้นเจตนาแข็งขันยิ่งนัก เราควรจำได้ว่าเมื่อเราทำกุศลหรืออกุศลกรรม โดยที่แท้เป็นกุศลเจตนาหรืออกุศลเจตนาที่จงใจให้ทำกรรมและจะก่อให้เกิดวิบากที่คู่ควรในภายหลัง ดังนั้นอกุศลกรรมและกุศลกรรมโดยที่แท้คืออกุศลเจตนาและกุศลเจตนา การรับประทาน การฟัง การดม การลิ้ม การรู้สัมผัสทางกาย การคิดทั้งในทางที่ดีและไม่ดี การเดิน การวิ่ง การตะโกน การทะเลาะ การฆา การขโมย การประพฤติผิดในกาม การพูดปด การเสพยาและสุรา การกล่าวหา การบ่น การขี้ริ้ว การลอบกัด การตำหนิ การช่วย เป็นต้น เป็นกิจของสังขารันท์ จงใจโดยกุศลหรืออกุศลเจตนา

ตัวอย่างที่แสดงถึงวิธีที่เจตนากำหนดการกระทำ ขอให้เรามองที่การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น บุคคลหนึ่งให้ความช่วยเหลือแก่อีกคนหนึ่งด้วยความปรารถนาที่จะให้สิ่งที่จำเป็นหรือกำลังแก่คนอื่น นั่นคือผู้เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น อีกคนหนึ่งก็ให้ความช่วยเหลือเช่นกันแต่ด้วยความปรารถนาที่จะได้รับความชอบหรือคำชม ทั้ง ๒ อย่างนี้เป็นกรให้ความช่วยเหลือแต่อย่างหนึ่งมาจากเจตนาที่เห็น

แก่ประโยชน์คนอื่น ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งมาจากเจตนาที่เห็นแก่ประโยชน์ตน ในตอนนี้ท่านยอมเข้าใจกิจของสังขารขั้นนี้ได้ดีขึ้น ดังนั้น จึงเป็นสังขารขั้นที่ทำกุศลและอกุศลกรรมในชีวิต ไม่ใช่ "เรา" เป็นผู้ทำกรรม

ในตอนนี้ท่านยอมเข้าใจวิธีที่ขั้นแต่ละขั้นทำกิจของตนได้ดีขึ้น

รูปขั้นกล่าวว่า"จงให้ฉันกินอาหารดีๆ จงให้สิ่งที่ฉันชอบกิน ถ้าไม่ฉันจะไม่สบายหรืออ่อนเพลีย หรือฉันจะถึงตาย" เราจึงต้องเพียรสนองขอเรียกร้องของรูปขั้น

เนื่องจากการมีรูปขั้นเราจึงรู้สึกร้อนหรือหนาว ยามร้อนเราต้องทำรูปขั้นให้เย็น ยามหนาวเราต้องทำรูปขั้นให้อุ่น ยามหิวเราต้องให้อาหารแกมัน ยามกระหายเราต้องให้มันดื่ม เรารับหน้าที่ต่อรูปขั้นหนักสักเพียงใด หากเราไม่สนองความต้องการของมัน มันก็จะพูดว่า"ฉันจะไม่สบายหรืออ่อนเพลีย หรือฉันจะถึงตาย" ด้วยการกลัวในคำขู่ของมัน เราก็เพียรเพื่อทำให้มันพอใจ

เมื่อเราให้อาหารอันโอชะแก่รูปขั้น สุขเวทนาก็เกิดขึ้น ใครเสวยสุข เวทนาเสวยสุข นั้นเป็นกิจของเวทนา เวทนาทำกิจของตน "เรา" ไม่ได้เสวยสุข เนื่องจากเรามีสักกายทิฏฐิ (ความเห็นว่าเป็นตัวของตน) เราจึงคิดว่า"เรา" รู้สึก เราเข้าใจผิดๆและกล่าวว่า"ฉัน"เสวยสุข เนื่องมาจากสักกายทิฏฐิ รูปขั้นและ"ฉัน"จึงแยกกันไม่ออก ดังนั้น เมื่อรูปขั้นต้องการบางสิ่งบางอย่าง เราก็ถือว่าเป็นความต้องการของเรา

ฉันนั้นเหมือนกันก็เกิดกับเวทนาขั้น สัญญาขั้น และอื่นๆ เนื่องมาจากความเห็นผิด คือ เห็นสิ่งทั้งหลายว่า"เป็นเรา" "เป็นตัวเรา" "เป็นของเรา" เราเคยรับใช้ กำลังรับใช้และจะยังคงรับใช้ความต้องการของขั้น ๕ โดยไม่มีจุดจบในวัฏฏสงสาร

แล้วเวทนาขั้นก็พูดว่า"ให้สุขเวทนาแก่ฉันอีก มิเช่นนั้นฉันจะผิดหวัง ระทมทุกข์หรือเสียใจมาก หรือฉันจะให้ถึงตายได้" ดังนั้น เราจึงไล่ล่าหาสุขเวทนาเพื่อรับใช้ความต้องการของเวทนาขั้น โดยคิดว่าสุขเวทนานั้นเป็นความต้องการของเรา

คนทั่วโลกวนวายมากในการแสวงหากามคุณตั้งแต่ปฏิสนธิ ขณะจนถึงจุดจบ เป้าหมายของพวกเขาเหมือนกันแทบทั้งหมดคือเพื่อเสวยสุขเวทนาและเพื่อผลิตเพลินกามคุณ เราใช้ชีวิตของเราโดยทำตามกำบังการของเวทนาขั้น เมื่อเรารู้สึกเสียใจ กังวล รู้สึกผิด กลัว ละอาย หยิ่ง อิจฉา หรือตระหนี่ เวทนาที่เกิดขึ้นเหล่านั้น เป็นทุกข์เวทนา ถึงแม้เราไม่ได้ปรารถนาแต่เราก็รับไม่ได้ ด้วยเหตุที่เรายังมีโลกมุล โทสมุลและโมหมุลอยู่ ทุกขเวทนาอันไม่น่าปรารถนาจักเกิดขึ้นแน่ๆ ที่ละอย่างๆ ในชีวิตประจำวันของเรา เนื่องจากความเป็นไปไม่สิ้นสุดของทุกขเวทนา คนเราจึงไม่รู้ลืมไม่รู้พอ พวกเขาไม่รู้จักคุณค่าของความสันโดษ(ความพอใจตามมีตามได้โดยชอบธรรม)

พระบรมศาสดาตรัสว่า "สนตุฏฐิ ฐิปรมฺ ฐนํ" ความหมายเป็นไปจน "สันโดษนั้นเป็นทรัพย์อันยิ่ง"¹ นั่นเป็นจริงหรือ ผู้ที่รู้จักคุณค่าความสันโดษและถือสันโดษ ย่อมมีความสันติสุขแห่งจิต เราต้องการมากขึ้นเพียงใด เราก็ทุกข์มากขึ้นเพียงนั้น เราต้องการน้อยลงเพียงใด เราก็ทุกข์น้อยลงเพียงนั้น หากไม่ต้องการก็ไม่ต้องทุกข์ เราทุกทานควรตระหนักในคุณค่าแห่งความจริงนี้ที่ตรัสโดยพระบรมศาสดา เวทนาอันไม่น่าปรารถนาจึงมักเป็นผลอันเนื่องมาจากการไม่รู้สิ่งนี้ เรามักจะต้องการอะไรบางอย่างอยู่ตลอดเวลา ผู้คนมักจะโวยวายว่า "ฉันต้องการนี้" "ฉันต้องการนั้น" "ฉันไม่ชอบการตัดสินใจของพวกเขา" "พวกเขาไม่มีเหตุผล" "พวกเขาทำอย่างนี้ทำไม" "พวกเขา

¹ พ.ธ.๒๕/๒๕/๒๕ และอรรถกถาเล่ม ๔๒ หน้า ๓๗๕. ธรรมปัทมฎกเถา ๑๕. สุขาวรรค ๖. เรื่องปเสนทิโกศล.

เขารู้หรือเปล่าว่ไม่ควรทำอย่างนั้น" "อย่ามาที่นี่อีก ฉันไม่อยากจะเห็นเธอ" "นโยบายรัฐบาลแย่อะไรอย่างนี้" "เราต้องการสิทธิที่จะทำแท้ง" "เราต้องการเสรีภาพมากกว่านี้" "ระบบการศึกษาแย่มากๆ" "เปลี่ยนเดี๋ยวนี้" "เราต้องการค่าจ้างเพิ่มขึ้น" "จับเกี่ยวกันทั้งนั้น" สิ่งเหล่านี้เป็นอารมณ์ความรู้สึกของคน แต่ที่จริงแล้วเป็นเวทนาที่ทำกิจของตน อย่างไรก็ตามเราเชื่อผิดๆว่าเป็นตัวเราที่เสวยเวทนาเหล่านั้น ที่จริงแล้วเราถูกเวทนามงการให้รับใช้ในสิ่งที่มันอยากเสวย เราเตรียมตัวพร้อม จริงๆแล้วเราอยู่ใต้อาณัติของเวทนาชั้น การที่จะรู้ความจริงซายากเสียนี้กระไร เพราะการไม่รู้ความจริงเราจึงกลายเป็นทาสโดยหลงคิดว่าเราเป็นนาย เราต้องแบกหนักเสียนี้กระไรซึ่งภาระคือเวทนาชั้นนี้

หากเราไม่สนองความต้องการของมัน เวทนาจึงจะพูดว่า"ฉันจะเป็นทุกข์หรือซึมเศร้า หรือฉันจะให้ถึงตายได้" ด้วยการกลัวในคำพูดของมัน เราจึงถูกบีบให้พยายามทำให้มันพอใจ

แล้ววิญญาณชั้นก็พูดว่า "ฉันรู้สึกขาดแห่งความสุขและอารมณ์อันน่าปรารถนา จงให้ฉันอีก หามาให้ฉัน หากไม่ให้ฉันจะทำให้ตัวเองเป็นทุกข์ แม้ที่สุดฉันจะให้ถึงตาย" เนื่องมาจากความเห็นผิด เราจึงทำตามที่มีนงการ โดยหลงคิดว่าเราสนองความต้องการของเรา

สัญญาชั้นก็พูดว่า"ฉันจำรสชาติและสุขเวทนาที่เคยเสพทางรูปชั้นและเวทนาชั้น เยี่ยมจริงๆ ฉันคิดถึงมัน ฉันจำได้" นี่ก็คือวิธีที่สัญญากระตุ้นรูปชั้นและเวทนาชั้นให้เสพรสชาติและความรู้สึกอย่างที่เคยเสพอีก

นายหรือทาส

การเชื่อฟังคำสั่งของชั้น ๕ เราจึงต้องออกไปเพื่อให้ได้สิ่งที่ชั้น ๕ ต้องการแล้วๆเล่าๆ ในการสนองความต้องการของชั้น ๕

เราจึงได้ทำและยังต้องทำต่อมากมายหลายสิ่งทั้งที่ดีและไม่ดีในชีวิตของเรา สิ่งต่างๆนี้เป็นกิจของสังขารชั้น เมื่อเราได้โน้มน้าวต้องการ เรากลับกล่าวว่า "ฉันเป็นนายเหนือชีวิตของฉัน" โดยที่แท้ เราเป็นแต่เพียงสนองความต้องการของชั้น ๕ เราเป็นเพียงทาส ทาสแห่งชั้น ๕

ตราบใดที่เรายังไม่ทราบความจริงอันลึกซึ้งนี้ยอมไม่ทางที่จะทราบว่เมื่อใดเราจะหลุดพ้นจากความเป็นทาสแห่งชั้น ๕ เมื่อเราทราบว่าเรากำลังอยู่อย่างไรและเรากำลังอยู่เพื่อสิ่งใด คือเมื่อทราบว่าเรากำลังอยู่โดยเป็นทาสแห่งชั้น ๕ เรายอมรู้สึกละเอียดต่อชีวิตของเราเอง พวกเราบางคนอาจถึงกับช็อค ผิดหวังและซึมเศร้าเมื่อทราบความจริงนี้ ใช่แต่เท่านั้น เรายอมจะตระหนักว่า แท้ที่จริงเมื่อเรายังรับใช้ความต้องการของชั้น ๕ อยู่ในแบบเดิมๆ เหมือนเคย การถือว่าเราเป็นนายเหนือชีวิตของเรานั้นมิใช่ฐานะที่จะมีได้ เรากำลังเป็นทาสรับใช้อยู่ตลอดเวลา

ในตอนที่เราได้เห็นวิธีที่ชั้น ๕ ทำกิจและบงการพวกเรายู่ตลอดเวลา ชั้น ๕ ร่วมกันทำกิจของตน เราก็ทำตามคำสั่งอยู่เสมอ เนื่องมาจากสักกายทิฐิ ชั้น ๕ กับ"ฉัน"จึงแยกกันไม่ออก การเห็นผิดว่า ความต้องการของชั้น ๕ คือความประสงค์ของเรา เราจึงปรนนิบัติรับใช้ความต้องการของชั้น ๕

ชั้น ๕ ทรมานเรา ชั้น ๕ เป็นภาระหนักยิ่ง เรากำลังแบกภาระแห่งชั้นของเรามิใช่แค่ชั่วเวลาสั้นๆ มิใช่แค่หนึ่งนาที มิใช่แค่หนึ่งชั่วโมง มิใช่แค่หนึ่งวัน มิใช่แค่หนึ่งชีวิต มิใช่แค่หนึ่งโลกหรือมิใช่แค่แม่แต่แค่หนึ่งกับ มิใช่เพียงแค่นั้น เราได้แบกภาระหนักยิ่งนี้มาตั้งแต่แรกเริ่มแห่งวัฏสงสารอันไม่สิ้นสุดและไม่มีใครรู้เบื้องต้น และก็ไม่มีทางรู้ว่เมื่อใดจะสิ้นสุดหากว่าเรายังคงใช้ชีวิตทำสิ่งเดิมๆ ด้วยเหตุดังกล่าวชั้น ๕ จึงเป็นภาระหนักแท้จริงแล้วชั้น ๕ เป็น

ภาระหนักมากซึ่งเรากำลังแบกอยู่และจะยังคงแบกต่อไป เว้นแต่ว่า
เราวางลงได้

ตอนนี้ท่านทราบแล้วว่า ภาระเป็นไฉน?

ผู้แบกภาระ

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า "ก็ผู้แบกภาระเป็นไฉน พึงกล่าว
ว่าบุคคล บุคคลนั้นนั่น คือท่านผู้มีชื่ออย่างนี้ มีโคตรอย่างนี้. คุณร
ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า ผู้แบกภาระ."

ใครเป็นผู้แบกภาระ?

"เรา" เป็นผู้แบกภาระ "ท่าน" เป็นผู้แบกภาระ นายลาภเป็น
ผู้แบกภาระ นางเนียรเป็นผู้แบกภาระ

ตามที่อาตมาได้บอกให้ท่านทั้งหลายทราบแล้วในตอนต้นว่า
เราเห็นพนักงานบริษัท พนักงานขาย และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล
รอบๆตัวเรา แม้ในเวลาที่พักพวกเขากำลังทำงานในห้องกรของต
พวกเขาก็มีบางเวลาที่จะวางภาระลงได้ในระหว่างวัน พวกเขามีโอ
กาสที่จะได้ปลดเปลื้องจากภาระ ไม่สำคัญหรือกว่าหน้าที่ที่พวกเขา
ทำจะหนักและเหนื่อยเพียงใด และไม่สำคัญหรือกว่าภาระที่พวกเขา
แบกจะหนักเท่าใด การหลุดพ้นจากภาระเหล่านั้นเป็นฐานะที่จะมีได้
แม้เพียงชั่วครู่ พวกเขามีบางเวลาที่จะหลุดพ้นจากการแบกความ
รับผิดชอบที่ชื่อว่า ภาระ

อย่างไรก็ตามพนักงานผู้กำลังทำงานและรับใช้ความต้องการ
ขององค์กรที่ชื่อว่าชั้น ๕ ไม่มีโอกาสวางภาระลงแม้แต่หนึ่งนาที
นี่มิใช่แค่เพียงแก่ชีวิตในปัจจุบันชาติ แต่ได้เป็นมาเสมอ และก็จะ
ยังเป็นเช่นนั้นเสมอตลอดชีวิตอันนับไม่ถ้วนในวัฏสงสาร

จุดหมายและมรรคาของผู้แบก

เราแบกภาระของเราอย่างไร?

นั่นสุดแล้วแต่จุดหมายของเราในชีวิต มีจุดหมายและมรรคา
สู่จุดหมายนั้นในชีวิต ขอให้เราตรวจสอบว่า ใครเป็นผู้กำหนดจุด
หมายและใครเป็นผู้ปูทาง เราคิดว่าเป็นตัวเราเองแต่ที่จริงแล้วไม่ใช่
เรา แต่เป็นชั้น ๕ ที่เป็นผู้กำหนดจุดหมายและเป็นผู้ปูทาง ชั้น
ใดเป็นผู้กำหนดจุดหมายและชั้นใดเป็นผู้ปูทาง

๑. รูปชั้นกำหนดจุดหมายของตนโดยพูดว่า "ฉันชอบอาหาร
อร่อยๆฉันต้องการเสื้อผ้าดีๆและสวยๆให้ฉันได้อยู่ในที่ๆดีๆ จ
ดูแลฉัน ฉันต้องการที่จะมีความสุขดีและมีความสุข"

๒. เวทนาชั้นก็กำหนดเป้าหมายของตนโดยพูดว่า "ฉันชอบ
เสวยสุขเวทนาผานทวารทั้ง ๖ จงให้แก่ฉัน"

๓. สัญญาชั้นก็กำหนดเป้าหมายของตนโดยพูดว่า "ฉันจำสิ่ง
นั้นได้ ฉันอยากได้อีก ฉันคิดถึงเขามากให้ฉันเห็นเขาอีก เขากล่าว
หาฉัน เขาทารุณฉัน เขารังแกฉัน เขาขโมยของฉัน ฉันลืมไม่ได้
ฉันอภัยให้ไม่ได้วันหนึ่งฉันจะแก้แค้น" โดยการจำได้ในสิ่งที่รูปชั้น
และเวทนาชั้นประสบ สัญญาชั้นจึงกำหนดจุดหมายของตน

๔. วิญญาณชั้นก็กำหนดจุดหมายของตนโดยการรู้อารมณ์
เช่น "ฉันรูรสชาตแห่งความสุขและอารมณ์อันน่าปรารถนา จงให้
ฉันอีก หามาให้ฉัน หากไม่ให้ ฉันจะทำให้ตัวเองเป็นทุกข์ แม้ที่สุด
ฉันจะให้ถึงตาย"

๕. สังขารชั้นเท่านั้นที่ปูทางสู่จุดหมาย ด้วยโลภะ/อโลภะ
โทสะ/อโทสะ โมหะ/อโมหะ มานะ/ความถอมตน ความริษยา
(ทนไม่ได้ต่อผู้ได้สุข)/มุทิตา(ความยินดีต่อผู้ได้สุข) ความตระหนี่/
การเสียดสละ หรือความกลางแกลงสงสัย/ศรัทธา ทางดำเนินก็เป็น
ไป

เราทำตามที่ชั้น ๕ บอกให้ทำ เราเป็นผู้อยู่ในโอวาท เราไม่
เคยแม้แต่กล้าฝ่าฝืน

ท่านคิดฉันใด ในชีวิตสิ่งใดสำคัญกว่ากันมรรคาหรือจุดหมาย
มรรคาสำคัญกว่า อย่างไรก็ตาม พวกเราเกือบทั้งหมดไม่ได้
คิดมากนักเกี่ยวกับมรรคา เราคิดเกี่ยวกับจุดหมายเท่านั้น เราใส่ใจ
น้อยมากและมักประมาทว่า เรากำลังดำเนินโดยสัมมามรรคหรือมิจ
ฉามรรค ความใส่ใจของเราท่วมทนมุ่งแต่การที่จะบรรลุจุดหมาย

ที่จริงแล้ว เราจำต้องดำเนินโดยสัมมามรรค เพื่อที่จะไปสู่จุด
หมายที่ถูกต้อง หากเราเลือกและดำเนินโดยมิจฉามรรคเรายอมหวัง
ไว้ได้เลยที่จะพบว่าตัวเราเปี่ยมไปด้วยความรู้สึกลึกซึ้งและสำนึกเสียใจ
อาจตลอดทั้งชีวิตที่เหลืออยู่ หากเราเชื่อว่าทรัพย์สินสมบัติ และความ
สะดวกสบายทางกายสำคัญยิ่งกว่าคุณค่าทางใจในชีวิต เราก็จะลดค่า
ชีวิตของเราเพื่อประโยชน์แห่งการใดมาในทางโลกย์ เช่น การยอมรับ
รับ คำสรรเสริญ ชื่อเสียงและความมั่งคั่ง เราย่อมจะกลายเป็นพวก
วัตถุนิยม เนื่องจากชื่อเสียงและความมั่งคั่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับ
นับถือเป็นอย่างสูงจากคนส่วนใหญ่ จึงเป็นที่ประสงคจากคนทุกอ
ชีพอโดยไม่ได้ใจว่า มรรคานั้นเป็นสัมมามรรคหรือมิจฉามรรคเพื่อการ
บรรลุจุดหมาย

หากเราทำอะไรด้วยโทสะ เราได้เลือกโทสะเป็นมรรคให้ถึง
จุดหมาย หากเราทำด้วยโลภะ ความริษยา ความตระหนี่ หรือมานะ
เราได้เลือกกิเลสเหล่านั้นเป็นมรรคให้ถึงจุดหมาย เป็นมรรคที่มีชอบ
อย่างไรก็ตาม หากเราทำด้วยอโลภะ(การเสียสละ) อโทสะ(ความ
เมตตา)หรืออโมหะ(ปัญญา) เราได้ดำเนินโดยสัมมามรรคเป็นมรรค
ที่ชอบ

ในการอธิบายเรื่องนี้ ขอให้เรามองไปยังคนเห็นแก่ตัวผู้ใส่ใจ
มากในจุดหมายแต่ไม่ใส่ใจมรรคา เขาอยู่ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งไม่ไกล
จากเวฬุวนามหาวิหารในกรุงราชคฤห์ ชื่อของเขาคือนายจุนทสุกริก¹

ผู้เลี้ยงและฆ่าสุกร เขาเลี้ยงชีพด้วยการเลี้ยงและฆ่าสุกร เขาแลก
ซื้อลูกสุกรจากชาวบ้านด้วยข้าวเปลือกประมาณ ๑ หรือ ๒ ทะนาน
(๑ ทะนานมี ๑๖ กำมือ) ซึ่งเป็นราคาที่ไม่เป็นธรรม เขาทำเช่นนั้น
ในเวลาข้าวแพงเมื่อชาวบ้านมีความต้องการข้าวเปลือกเป็นอย่างยิ่ง
และไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากต้องยินยอมแลก เขาแสดงตัวราวกับ
ว่าเป็นผู้กรุณช่วยเหลือชาวบ้านในยามจำเป็น ถึงกับหวังให้ชาว
บ้านขอบคุนเขา ผู้คนอาจเรียกเขาว่าเป็นพ่อค้าที่ดี แต่ที่จริงแล้วเขา
เป็นคนเจ้าเล่ห์และอยู่ติธรรม ทางที่เขาเลือกเลี้ยงชีพเป็นมรรคอันมิ
ชอบ โลภะเป็นมรรคาที่เขาเลือก เขาโกงชาวบ้าน

ไซแต่เท่านั้น เขาเลี้ยงลูกสุกรอย่างดีในคอกข้างหลังบ้านแต่
ที่เขาทำเช่นนั้นไม่ได้ด้วยความเมตตา เขาถูกจูงใจเพียงเพราะความ
อยากได้กำไรอันงดงาม เขาอยากได้สุกรที่ตัวโตขึ้น พอสุกรโตเต็มที่
เขาก็ฆ่าเพื่อขายเนื้อ ในเย็นนี้ที่เขาทำภาระของเขาให้หนักยิ่งขึ้น
และยิ่งขึ้นจริงๆ

ที่แย่มากกว่านั้นคือ ความโหดเหี้ยมอำมหิตของเขาต่อสุกร
เป็นสิ่งที่เหนือความสามารถที่ท่านจะจินตนาการได้ วิธีที่เขาฆ่าสุกร
โหดร้ายทารุณยิ่ง ไร้หัวใจสุดๆ เมื่อเขาประสงคจะฆ่าตัวใดก็มัดตัว
นั้นๆให้แน่น ณ ที่มาแล้วทุบด้วยก้อนสี่เหลี่ยมเพื่อให้เนื้อสุกรพอง
หนาขึ้นให้ดูพองอูมและนุ่ม สุกรกรีดร้องโหยหวนและส่งเสียงคราง
อย่างทรมานในความเจ็บปวดร้าวรานแสนสาหัส นายจุนทสุกริกเป็น
คนทารุณโหดร้ายมากจริงๆ

ส่วนสำคัญแห่งชีวิตของเรามี ๓ อย่างคือ

๑. การแสวงหาความพอใจ (สภาวะสุขเวทนาเมื่อสิ่งต่างๆ
เป็นไปด้วยดี)
๒. การเผชิญภัย(ทุกข์เวทนาที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งต่างๆไม่เป็นไป
ด้วยดี)

¹ อรรถกถาเล่ม ๔๐ หน้า ๑๓๐-๑๓๔. ธรรมปทัฏฐกถา ยมกวรรคที่ ๑ ๑๐. เรื่องนายจุนทสุกริก

๓. การหาทางลี้ภัย

ผู้เห็นแก่ประโยชน์ตนเองและผู้เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น

บุคคลมี ๒ ประเภท คือ

๑. ผู้เห็นแก่ประโยชน์ตนเอง(ด้วยทรศนะที่เห็นแก่ตัว)
- และ ๒. ผู้เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น(ด้วยทรศนะที่ไม่เห็นแก่ตัว)

ผู้เห็นแก่ประโยชน์ตนเองจะมุ่งสนใจแต่ความต้องการและผลประโยชน์เพื่อตัวเอง พวกเขาใส่ใจคนอื่นน้อยมากหรือไม่ใส่ใจเลย คนเช่นนั้นคือผู้ที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางหรือเห็นแก่ประโยชน์ตนเอง ในทางตรงกันข้าม ผู้เห็นแก่ประโยชน์คนอื่นมีการใส่ใจเพื่อความผาสุกของคนอื่นมากกว่า พวกเขาไม่เป็นผู้แสวงหาเพื่อตนเอง พวกเขาเป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น

วิธีที่ผู้เห็นแก่ตัวกำหนดในการแสวงหาความพอใจ ในการเผชิญภัยและในการหาทางลี้ภัยนั้นแตกต่างจากวิธีของผู้เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น วิธีที่ผู้เห็นแก่ตัวแก้ไขปัญหาในชีวิตก็แตกต่างจากผู้เห็นแก่ประโยชน์คนอื่นเช่นกัน

อาตมาจะเล่าให้ท่านฟังเรื่องวิธีที่ผู้เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น ๒ ท่านกำหนดในการแสวงหาความพอใจ ในการเผชิญภัย และในการหาทางลี้ภัย

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว(เมื่อพระศาสดาเสด็จอยู่ในนครราชคฤห์) มาณพหนุ่มมีนามว่า**ปีผลิมานพ**ได้อยู่ครองเรือนกับ**นางภัททาภาปิลานี**¹ ตามความประสงค์ของมารดา หนุ่มสาวรักรวมกันอยู่อย่างมีความสุขและสะดวกสบายหลายปี โดยไม่ต้องจัดแจงการงาน ครอบครองที่บิดามารดายังมีชีวิตอยู่ เมื่อบิดามารดากระทำกาลแล้ว

จึงจัดแจง สมบัติของมาณพมีทั้งทรัพย์ ไร่นา บึงติดเครื่องยนต์ ปศุสัตว์ และบ้านขาทาส ๑๔ บ้านขนาดเมืองอนูราชปุระ

วันหนึ่งเขาขี่ม้าตัวที่ประดับแล้ว อันมหาชนแวดล้อม ไปยังสถานที่ทำการงานยืนอยู่ปลายนา เขาเห็น, ราวกับด้วยตาคุณใหม่, ในสิ่งที่เขามักเห็นอยู่บ่อยๆในอดีตเหมือนดังคำพังเพยที่กล่าววว่า "เขามีตาแต่ไม่อาจเห็น" แต่บัดนี้เขาเห็นพวกนกก็มีกาเป็นต้น ดิงสัตว์ทั้งหลายมีไส้เดือน เป็นต้น ขึ้นมาจากที่เบะออกด้วยไถแล้วกินอยู่ สิ่งที่เห็นนี้แม้สามัญมากตอกลิกร แต่กลับทำให้เขาตระหนกจริงๆ มันกระหน่ำเขาอย่างรุนแรงว่า สิ่งที่น่าความมั่งคั่งมาสู่เขาผลิตผลจากไร่นา กอรูปไปด้วยความทุกข์และการตายของสิ่งมีชีวิตมากมาย การทำมาหาเลี้ยงชีพของเขาได้มาด้วยการตายมากมายของไส้เดือนและสัตว์เล็กอื่นๆที่อยู่ในดิน เมื่อคิดเช่นนั้นเขาจึงถามบริวารชนคนหนึ่งว่า "บาปที่พวกนกทำจะมีแก่ใคร" คำตอบคือ "ข้าแต่เจ้า จะมีแก่ท่าน"

ความเข้าใจในผลกระทบนั้นทำให้เขาสิ้นสะท้าน เขาจึงคิดว่า "ถ้าบาปที่นกเหล่านี้ทำมีแก่เราละก็ ทรัพย์ ๘๗ โกฏิจักทำอะไรแก่เรา การงาน ๑๒ โยชน์จักทำอะไร บึงติดเครื่องยนต์จักทำอะไร และบ้าน ๑๔ บ้านจักทำอะไรเราจักมอบสมบัติทั้งหมดนี้แก่นางภัททาภาปิลานี แล้วจักออกบวช"

ในระหว่างนั้น ณ เวลาเดียวกัน นางภัททาภาปิลานีก็พบเหตุการณ์คล้ายคลึงกัน เธอก็เห็นใหม่เช่นกันด้วยความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น ในสิ่งที่เธอมักเห็นอยู่บ่อยๆมาก่อน ขณะนั้น นางภัททาภาปิลานีหวานเมสดีงา ๓ หมอในระหว่างไร พวกแมนมแวดล้อมนั่งอยู่เห็นพวกกากินสัตว์ในเมสดีงา จึงถามว่า แม่ทั้งหลาย กาเหล่านี้กินอะไร พวกแมนมกล่าวว่า กินสัตว์จะ แม่เจ้า, นางภัททาภาปิลานีออกสุลจะมีแก่ใคร ? พวกแมนมตอบว่า มีแก่ท่านจะแม่เจ้า, นางจึงคิดว่า... ก็ถ้าอกุศลที่สัตว์เหล่านี้ทำจะเป็นของเรา แม่พันภพเราก็คงไม่

¹ อรรถกถาเล่ม ๘๐ หน้า ๕๓๐-๕๔๐ ขุททกนิกาย อุပါတนคาถาที่ ๑ พุทธวรรคที่ ๑ มหาภักตสปรเถราปทาน.

อาจยกหัวขึ้นจากวิญญูญะได้ เมื่อลูกเจ้าพ่อมาถึงเท่านั้นเรจักมอบสมบัติทั้งหมดแก่ลูกเจ้าแล้วจักออกบวช"

เมื่อคนทั้งสองต่างกล่าวความในใจแล้วพบว่าใจตรงกันคือทั้งสองจักบวช จึงให้คนไปนำจีวรที่ย้อมด้วยรสน้ำฝาด และบาตรดินมาจากรานตลาดแล้วให้กันและกันปลงผมแล้วกล่าวว่า พระอรหันต์เหล่าใดมีอยู่ในโลก เราทั้งหลายบวชอุทิศพระอรหันต์เหล่านั้นดังนี้แล้วบวช"

ไสบาตรในถุงคล้องที่ไหล่แล้วลงจากปราสาทบรรดาทาสและกรรมกรในเรือน ใครๆจำไม่ได้ ครั้งนั้นคนทั้งสองนั้นออกจากบ้านพรหมณไปทางประตูบานทาส พวกชาวบานทาสจำได้ ด้วยอำนาจอาการและท่าทาง. ทาสเหล่านั้นร้องให้ หมอบลงที่เท้าแล้วกล่าวว่า ข้าแต่เจ้าเหตุไรท่านทั้งหลายจึงกระทำพวกข้าพเจ้าให้เป็นคนอนาถาที่พึงมีไค.

คนทั้งสองกล่าวว่า นี่แน่ะพนาย เราทั้งสองบวชด้วยเห็นวาทภาพทั้งสาม(คืออกามภพ รูปภพและอรุภพ)เป็นประจวบบรรณศาลาอันไฟติดหัวแล้ว ถ้าเราทั้งสองจะทำท่านทั้งหลายแต่ละคนให้เป็นไทไชร แมร่อยปีก็ไม่พอ ท่านทั้งหลายจงชำระศีระะของพวกท่านแล้วจงเป็นไทเลี้ยงชีวิตอยู่เถิด เมื่อทาสเหล่านั้นร้องไห้อยู่นั้นแหละไคพากันหลีกไปแล้ว.

บัดนี้เราได้เห็นวิธีที่ฉลาดและเห็นแก่ประโยชน์คนอื่นซึ่งผู้ไม่เห็นแก่ตัว ๒ ท่านกำหนด ในการแสวงหาความพอใจ ในการเผชิญภัยและในการหาทางลี้ภัย ตอนนีขอให้เราย้อนไปไคตรงและพูดถึงวิธีที่นายจุนทะกำหนดในการแสวงหาความพอใจ ในการเผชิญภัยและในการหาทางลี้ภัย

นายจุนทะมีใจร้ายกาจ หยาบข่า ละโมบ และเห็นแก่ตัวมาก เขาไคใจแต่ตัวเองและความต้องการและผลประโยชน์ส่วนตัว วิธีที่เขาพยายามเพื่อหลีกภัยที่เขาเผชิญนั้นช่างน่าขนพองสยองเกล้า

เขาต้องการหนีจากเสียงรบกวน คือเสียงกรีดร้องด้วยความปวดร้าวทรมานของสุกรที่กำลังทุกข์โกลจะตายเขาจึง"ง้างปากสอดไม้เข้าไปในระหว่างพื้นกรอน้ำร้อนที่เดือดพล่านเข้าไปในปากด้วยทะนายนโละ น้ำร้อนนั้นเข้าไปพล่านในท้อง ขับกรีสออกมาในส่วนเบื้องต่ำ(ทวารหนัก)กรีสน้อยหนึ่งยังมีอยู่เพียงไค ย่อมออกเป็นน้ำขุ่นเพียงนั้น เมื่อท้องสะอาดแล้วจึงออกเป็นน้ำใส ไมขุ่น

ที่นั่น เขาจึงรดน้ำที่ยังเหลือบนหลังสุกรนั้น น้ำนั้นลอกเอาหนังดำออกไป แต่นั้นจึงลงขนด้วยคอบหมู แล้วตัดศีระะด้วยดาบอันคมรองโลหิตที่ไหลออกด้วยภาชนะ เกลาเนื้อด้วยโลหิตแล้วปิ้งนึ่งรับประทานในทามกลางบุตรและภรรยา ขายส่วนที่เหลือ

เมื่อเขาเลี้ยงชีวิตโดยทำนองนี้นั้นแล เวลาไคล่วงไป ๕๕ ปี เมื่อพระตถาคตประทับอยู่ในพระวิหาร การบูชาด้วยดอกไม้เพียงกำหนึ่งก็ดี การถวายภิกษาเพียงทัพพีหนึ่งก็ดี ชื่อว่าบุญอื่นน้อยหนึ่งก็ดีมิไคมี"

บัดนี้ท่านไคทราบวิธีที่นายจุนทะผู้เห็นแก่ประโยชน์ตนและรับใช้ตัวเองหาทางหนีจากภัยที่เขาเผชิญในการหาเลี้ยงชีพของเขา การเลือกเดินสู่จุดหมายบนมรรคาอันเห็นแก่ตัวที่ปูทางไว้โดยจันทร์ ๕ นายจุนทะผู้ยึดตนเป็นศูนย์กลางไคแสวงหาความพอใจและเผชิญภัยที่ตามมาด้วยความเห็นแก่ตัวที่สุด เขาใช้วิธีอันโหดเหี้ยมของคนหลีกจากภัยที่เขาเผชิญ

นายจุนทะเสวยผลกรรมทันตาเห็น

วันหนึ่งโรคเกิดขึ้นในสรีระของนายจุนทสุกริก ความเร่าร้อนในอเวจีมหานรกปรากฏแก่เขาทั้งเป็นที่เดียว ด้วยความเร่าร้อนนั้น เขาเรืองเสียงเหมือนหมูคลานไปในทามกลางเรื่อนั่นเอง ไปสู่ที่ในทิศตะวันออกบ้าง สู่ที่ในทิศตะวันตกบ้าง ลำดับนั้นพวกคนในเรื่อน

ของเขาจับเขาไว้ให้มันแล้วปิดปาก ธรรมดาผลแห่งกรรมอันใครๆไม่สามารถจะห้ามได้ แม่นายจุนทสุกริกก็เที่ยวร้องไปข้างโนนบาง ข้างนี้บ้าง ภายในเรือนนั้นเองด้วยความเรารอนในนรก เขาเที่ยวไปอย่างนั้น(ภายในนิเวศน์)อยู่ตลอด ๗ วัน เขาเจ็บปวดรวดราวในอาการของสุกรตอนกำลังถูกเขามา ดังนั้นแม่กอนตายนายจุนทสุกริกก็ทุกข์ทรมานราวกับว่าเขาอยู่ในอเวจีมหานรก ในวันที่ ๘ ทำกาละแล้ว ไปเกิดในอเวจีมหานรก.

หากทางสู่จุดหมายเป็นมิถิฉามรรค จุดหมายไม่อาจบรรลุได้โดยชอบ จุดหมายของนายจุนทสุกริกคือความมั่งคั่งและการรับประทานอาหารฟุ่มเฟือยรวมทั้งเนื้อสุกร อย่างไรก็ตาม มรรคที่เขาเลือกไปสู่จุดหมายโดยการฆ่าสุกรทุกวันในอาการอันโหดร้ายไร้ความกรุณานั้น เป็นเหตุให้เขาต้องสูญเสียทุกสิ่ง มรรคที่เลือกโดยสังฆารขันธของเขาครอบงำด้วยความละโมภและเต็มเชื่อเพลิงด้วยความอำมหิตนั้น นำให้เขาตรงดิ่งสู่อเวจีมหานรก นายจุนทสุกริกผู้แบกภาระแห่งขันธ ๕ ได้ทำไถภาระของเขาในสัมปรายภพหนักยิ่งขึ้น

ด้วยเรื่องราวของปีปผลิกัสสปมาณพกับนางภัททาภาปีลาณี และนายจุนทสุกริก อาตมาเชื่อว่าอาตมาได้อธิบายโดยชัดเจนถึงวิธีที่ต่างกัน ซึ่งผู้เห็นแก่ตัวและผู้ไม่เห็นแก่ตัวกำหนด ในการแสวงหาความพอใจ ในการเผชิญภัยและในการหาทางลี้ภัย วิธีการที่พวกเขาฝ่าฟันเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตก็ต่างกันเช่นกัน ผู้เห็นแก่ตัวสนใจแต่ตัวเองมากกว่าคนอื่นในขณะที่ผู้ไม่เห็นแก่ตัวคำนึงถึงความจำเป็นและความปรารถนาของคนอื่นอย่างยุติธรรมด้วย

การที่ผู้ใดเลือกความมั่งคั่งเป็นจุดหมายและสนองความต้องการจนถึงจุดหมายได้สำเร็จ ด้วยความซื่อสัตย์ ความไม่เบียดเบียน และคุณธรรมอื่น ๆ นั้นเป็นสิ่งที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเขาทำกรรมอันงาม ได้แก่ การให้ทานการเสียสละและความเมตตาและรักษาศีล ๕ เป็นอย่างดี นี่เป็นมรรคที่ดีแก่การดำเนิน อันนำผู้นั้นให้ไปสู่จุด

หมายอย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม การเลือกจุดหมายเพื่อความมั่งคั่งหรือเพียงเพื่อมีชีวิตรอด หากผู้ใดเลือกมรรคซึ่งไม่บังควรมากที่สุดเพื่อการลู่ถึงจุดหมายเขาย่อมจะสูญเสียทุกสิ่งและมีจุดจบเหมือนกับนายจุนทสุกริกในอเวจีมหานรกที่ทุกข์ทรมานยิ่ง

ท่านควรจะเลือกทางใด?

มิถิฉามรรค, ทุกขวิบาก

อาตมาขอเล่าเรื่องเพิ่มเติมเกี่ยวกับผู้แบกภาระอื่นๆ

เรื่องนางโกศสังหรณเปรต¹

ครั้งหนึ่ง มีเสียงรบกวนบนเพอด้วยเสียงขรมน่าสะพิงกลัวของนางเปรต ๕ ตนอยู่ที่หลังคานอกกรุงราชคฤห์ นางเปรต ๕ ตนนั้นถูกความทุกข์ครอบงำ ร้องไห้เสียงร่ำไร พลองกล่าวถึงกรรมที่ตนทำชั่ว ว่า"พวกเรารวบรวมโกศศพไว้โดยชอบธรรมบ้างโดยไม่ชอบธรรมบ้าง คนอื่นๆพากันใช้สอยโกศศพเหล่านั้น แต่พวกเรากลับเป็นผู้มีส่วนแห่งทุกข์โดยเกิดเป็นเปรตเพราะเลี้ยงชีพโดยไม่แยบคาย" ณ จุดนี้ เราจำต้องทราบหา เหตุใดทั้ง ๕ จึงบังเกิดในแดนเปรต

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ในพระเวฬุวันมหาวิหาร หลิง ๕ คนในกรุงราชคฤห์ทำการค้าขายด้วยเนยใส น้ำมัน และข้าวเปลือก เป็นต้น ด้วยเครื่องนับโก่ง เป็นต้น รวบรวมโกศเลี้ยงชีพโดยไม่แยบคาย เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก หลิงเหล่านั้นไปบังเกิดเป็นนางเปรต อยู่ที่หลังคานอกเมืองราชคฤห์ เพื่อรับใช้ความต้องการของขันธ ๕ พวกเขาขอใดเลือกมิถิฉามรรคและนั่นส่งผลให้พวกเขาไปเกิดแดนเปรต พวกเขาทำตนให้เป็นทาสด้วยการทำ

¹ อรรถกถาเล่ม ๔๕ หน้า ๕๘๘-๕๙๐. อรรถกถาโกศสังหรณเปรตวัตถุที่ ๑๔ (บุพทุกนิกาย-เปรตวัตถุ)

ตามคำบัญชาของขันธ ๕ พวกเธอทุกข์เพราะเป็นไม่ได้มากไปกว่า ทาสแห่งขันธ ๕

หลังจากที่พวกเธอตาย สามีของพวกเธอก็มีภรรยาใหม่ (ใน หมูผู้ฟังนี้ก็อาจมีบางท่านที่มีโอกาสเผชิญกับสถานการณ์คล้ายกันใน ภายภาคหน้า ย่อมเป็นฐานะที่จะมีได้ใช่ไหม นี่เป็นฐานะที่จะมีได้ และมีความเป็นไปได้สูง) บัดนี้สามีของพวกเธอโชสอยโกละที่พวก เธอไต่หาและรวบรวม พอนางเปรตทั้ง ๔ เห็นสิ่งเหล่านี้ก็เสราโศก อย่างสุดซึ้งกับกรรมทุจริตในอดีตของตน และบัดนี้นางเปรตทั้ง ๔ ร่ำไห้เสี่ยงขรมเสราโศกกับวิบากทุกข์ในปัจจุบัน

เมื่อครั้งที่พวกเธอเป็นมนุษย์ พวกเธอต้องการเพิลิดเพิลิน กับความมั่งคั่งและความสะดวกสบายทางวัตถุมากๆ แต่พวกเธอ เดินสู่จุดหมายโดยทุจริต พวกเธอค้าขายโดยการโกงน้ำหนักและใช้ ตราชั่งโก่ง สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นใต้อการบงการของขันธ ๕ เมื่อได้เลือก มรรคาของพวกเธอแล้ว เธอทั้ง ๔ ก็รวบรวมโภคทรัพย์ได้เป็นอัน มากด้วยวิธีการอันมิชอบ บัดนี้พวกเธอต้องแบกภาระอันหนักยิ่ง ขึ้นของขันธ ๕ แห่งเปรต

เราไม่ปรารถนาจะบังเกิดเป็นดิรัจฉาน สัตว์นรก หรือเปรต แม้ว่าเราจะไม่ปรารถนาภาพเหล่านี้เราก็ต้องยอมรับผลแห่งพฤติกรรม การเป็นทาสแห่งขันธ ๕ เราต้องรับผิดชอบเต็มตัวแก่ผลแห่งมรรคา ที่เราได้ตัดสินใจดำเนิน

บัดนี้เราได้เห็นถึงอิทธิพลและผลของขันธ ๕ ที่มีเหนือเรา ขันธ ๕ นี้เป็นภาระแท่งเป็นนายของเรา เราเป็นทาสของมัน เนื่องจาก สักกายทิฐิ เราจึงมักอยู่ใต้อการบังคับบัญชาของมัน เราได้ถูกลวงตาโดยสักกายทิฐินี้มาตลอดวัฏฏสงสารจนถึงปัจจุบัน เราทุกคนถูกจับอยู่ในใยแห่งโมหะ

เราจึงไม่อาจหลุดพ้นจากขันธ ๕ เหล่านี้ได้เด็ดขาด トラบที่ เรายังไม่ทำตัวเราให้ปราศจากสักกายทิฐินี้ไปเสีย แม้ว่าเราไม่อาจ

กำจัดมันได้เด็ดขาดก่อนการเป็นพระอรียะ เราก็จำต้องมีสัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) เพื่อกำจัดสักกายทิฐิไปที่ละน้อย จากสัมมาทิฐิทำให้เกิดสัมมาสังกัปปะ(คำริชอบ) จากสัมมาสังกัปปะทำให้เกิดสัมมา กัมมันตะ(กระทำชอบ) หากเราปฏิบัติและได้สัมมาทิฐิ เราจะ สามารถพ่ายได้ดีและดำเนินวิถีนาวาแห่งชีวิตเราจนถึงท่าที่น้ำร้อนรมย์ เราจะ เป็นบุคคลแห่งมาตรฐานที่สูงส่งดั่งงาม จากชีวิตหนึ่ง สู่อีกชีวิต หนึ่ง แล้วในวันหนึ่งเราก็จะถึงฟากฝั่งโน้นคือพระนิพพาน

เราต้องระวังมรรคาที่เราแบกภาระของเราไป แม้ว่าเราจะดู อย่างไม่เหมือนนว่า จะหลุดพ้นจากการแบกภาระของเราไปได้โดย เด็ดขาดอย่างน้อยที่สุดเราขอสามารถที่จะหลอแม่พิมพ์ที่ดีกว่าของ ชีวิตเพื่อวันนี้และเพื่ออนาคต เมื่อเราทราบวิธีที่จะแบกสัมภาระ หนักโดยอาการที่ชำนาญขึ้น เราก็จะได้และแบกขันธใหม่แต่เป็นภ าระที่เบาขึ้น

ในทางตรงกันข้าม หากเราไม่ทราบวิธีที่จะแบกภาระของเรา โดยอาการที่ชำนาญเราขอไม่สามารถที่จะหลอแม่พิมพ์ที่ดีกว่าของ ชีวิตเพื่อวันนี้และเพื่ออนาคต ที่แย่ไปกว่านั้นก็คือเราจะได้และแบก ขันธใหม่แต่เป็นภาระที่หนักขึ้น

เรื่องสัตว์ผู้ถูกทุกข์เบียดเบียน¹

อันดับต่อไปอาตมาจะเล่าให้ท่านฟังเรื่อง ภิกษุ ภิกษุณี ลิกข มานา สามเณร และสามเณรีผู้เลือกจุดหมายแห่งชื่อเสียง ลาภและ ความสำเร็จทางโลกย์โดยไม่แยบคายในกาลแห่งพระกัสสปพุทธเจ้า

¹ ต.น.๑๖/๖๓๖-๔๐, ๖๕๖-๖๑/๒๕๖, ๒๖๓-๔. สูตร ๑, ๗-๑๑.ลักขณสังยุต ทุติยวรรค, อรรถกถาเล่ม ๒๖ หน้า ๗๒๒ และ เล่ม ๔๓ หน้า ๒๐๑-๒ ธรรมปทัฏฐกถา นิรยวรรควรรณา ๒.เรื่องสัตว์ผู้ถูกทุกข์เบียดเบียน

พระมหาโมคคัลลานเถระเห็นเปรต

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน กลันทกนิวาปสถาน เขตพระนครราชคฤห์ ก็สมัยนั้นแล พระลักษณะเถระกับพระมหาโมคคัลลานเถระอยู่บนภูเขาอิชฌณภู ๑

วันหนึ่งพระมหาโมคคัลลานเถระลงจากภูเขาอิชฌณภูกับพระลักษณะเถระได้ทำการยืมแยมในประเทศแห่งหนึ่งอันพระลักษณะเถระถามว่า "ท่านผู้มีอายุ อะไรหนอเป็นเหตุแห่งการทำความยืมแยมให้ปรากฏ?"

พระมหาโมคคัลลานเถระกล่าวว่า "ท่านผู้มีอายุ กาลนี้มีไข้ กาลแห่งปัญหา นี้ ท่านควรถามผมในสำนักของพระศาสดา"

กลับจากบิณฑบาตแล้วไปสู่พระเวฬุวัน ถวายบังคมพระศาสดาแล้วนั่งลำดับนั้นพระลักษณะเถระถามความนั้นกะท่าน ท่านกล่าวโดยนัยว่า "ผู้มีอายุ เมื่อผมลงมาจากภูเขาอิชฌณภูได้เห็นภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี (โดยท่านเห็นตางวาระ แยกเป็น ๕ สูตร แต่มีอาการเหมือนกันคือ) ลอยอยู่ในเวฬุสา ผาสังฆาฏิกี้ดี บาตรก็ดี ประคตเอวก็ดี ร่างกายก็ดี ของสัตว์นั้นอันไฟติดทั่วลูกโซติช่วงแล้ว ได้ยินว่าสัตว์นั้นสงเสียงร้องครวญคราง สัตว์นั้นเป็นเปรต ครั้นเห็นเปรตนั้นจึงได้ทำการยืมแยมให้ปรากฏ"

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสว่า "เมื่อก่อนสามเณรีนั้นๆ เรากี่ได้ เห็นแล้วเหมือนกัน แต่ว่ามีไฉนพยากรณ์ หากว่าเราจะพึงพยากรณ์ สามเณรีนี้ไซ้ๆ คนอื่นก็จะไม่พึงเชื่อถือเรา ข้อนั้นพึงเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์เพื่อความทุกข์สิ้นกาลนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อถือเรา"

ดังนั้น ด้วยพระมหากรุณาตอบรรพชิตและคฤหัสถ์ พระบรมศาสดาจึงมีไฉนพยากรณ์ เมื่อทรงเห็นเปรตเหล่านั้น ในเรื่องนี้เอาตมาปรารถนาให้ทุกท่านคิดให้ลึกซึ้งว่า อะไรควรพูด อะไรไม่ควรพูด กาลที่ควรพูด กาลที่ไม่ควรพูด ที่ที่ควรพูด ที่ที่ไม่ควรพูด แมว่าเราใคร่และได้เห็นอะไรแล้วจริงๆ

ตามวิสัยของพระบรมศาสดา แมว่าสิ่งใดจะเป็นความจริงแก่ตนเองและแก่ผู้อื่นแต่ยังมีชกกาลอันควรและมีชกที่อันควร เราย่อมไม่ควรพูดสิ่งนั้น อันจะไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ทั้งผู้อื่นอาจถึงกับเป็นทุกข์ได้

ลำดับนั้น พระศาสดาทรงเป็นพยานของพระเถระนั้น ตรัสว่า "บัดนี้เราได้โมคคัลลานะเป็นพยาน ตรัสบอกความที่สัตว์เหล่านั้น บวชในศาสนาพระกัสสปทศพลแล้ว แต่เป็นผู้ชั่วช้าทุศีลไม่สามารถทำให้สมควรแก่บรรพชา เป็นผู้ไม่สำรวมทางกายทวารและวจีทวาร ทำลายอาชีวะเสียในกาลแห่งพระกัสสปทศพล เทียวแสวงหาลาภยศ ชื่อเสียง ทำตามคำบงการของขันธ ๕ ตกเป็นทาสแห่งขันธ เขาตั้งจุดหมายที่จะได้รับความสำเร็จทางโลกย์ในชีวิต พวกเขาสูญชีวิตพรหมจรรย์เพราะเห็นแก่ได้ทางโลกย์ ด้วยกรรมลามก และมีกรรมเลวทรามไม่สำรวมปล่อยให้สันทุสนานบริโภคปัจฉัย ๔ ที่ชาวโลกถวายด้วยศรัทธาและตั้งใจเฉพาะแก่ผู้ทรงศีล พวกเขาได้ความเปรมปรีดีจากกัตถ์ที่ได้จากบิณฑบาตอันคฤหัสถ์ถวายด้วยศรัทธา และตั้งใจเฉพาะแก่ผู้ทรงศีล ด้วยผลแห่งกรรมลามกทั้งหลายที่ตนทำไว้ พอกายแตกทำกาละแล้ว ชนเหล่านั้นใหม่ในนรกตลอดพุทธานุสรณ์หนึ่ง จูติจากนรกนั้นยอมใหม่แม่ในเปรตวิสัยอย่างนั้นเพราะกรรมอันพลีผลที่ยังเหลือ เมื่อเกิดในเปตโลกบังเกิดด้วยอัธภาพเช่นภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร และสามเณรีนั่นเอง"

ณ จุดนี้อาตมาขอถามท่านสัก ๒-๓ ข้อ อะไรเป็นจุดหมายของฆราวาส ความสำเร็จหรือความหลุดพ้น แนนอนว่าเป็นความสำเร็จ มิใช่ความหลุดพ้น และอะไรควรเป็นเป้าหมายของบรรพชิต ควรจะเป็นความหลุดพ้นมิใช่ความสำเร็จ หากภิกษุเลือกจุดหมายที่นำสู่ลาภ ยศ และชื่อเสียงแล้ว เขาบวชเพื่อความประสงค์ที่มีชอบ เนื่องจากจุดหมายของเขานั้นมิชอบ มรรคาก็ยอมมิชอบด้วย

ด้วยเหตุนี้พระบรมศาสดาจึงตรัสใน **เอภกสูตร**¹ว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลาก สักการะ และชื่อเสียง ทารุณ เผ็ดรอน หยาบคาย เป็นอันตรายแก่การบรรลุธรรมอันเกษมจากโยคะ ซึ่งไม่มีธรรมอื่นยิ่งไปกว่าฯ ดูกรภิกษุทั้งหลาย แมลงจู่จี้กินขี้เต็มท้อง และขางหนายังมีกองขี้ใหญ่ มันพึงดูหมิ่นแมลงจู่จี้เหล่านี้ว่าเรากินขี้เต็มท้องแล้ว และเรายังมีกองขี้ใหญ่อยู่ขางหนาก็ฉันใด

ภิกษุบางรูปในธรรมวินัยนี้อันลากสักการะและชื่อเสียงครอบงำ ย่ำยีจิตแล้วก็ฉันนั้น เวลาเขา นุงแล้ว ถีบบาตรและจีวรเขาไป บิณฑบาตยังบ้านหรือนิคมฉันอยู่ ณ ที่นั้น พอแก่ความต้องการแล้ว และทายกนิมนต์เพื่อใหฉันในวันรุ่งขึ้น แม่บิณฑบาตของเธอจะเต็มแล้ว เธอไปอารามแล้ว อดอองที่ท่ามกลางหมู่ภิกษุว่า ผมฉันพอแก่ความต้องการแล้ว ทายกยังนิมนต์เพื่อใหฉันในวันรุ่งขึ้น บิณฑบาตของผมนักเต็ม และยังจะได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลาน ปัจจัยเภสัชบริวารอีก ส่วนภิกษุเหล่านี้ไม่มีบุญน้อย มีศักดิ์น้อย จึงไม่ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร เธออันลากสักการะและชื่อเสียงครอบงำ ย่ำยีจิตแล้วยอมดูหมิ่นภิกษุเหล่านี้ผู้มีศีลเป็นที่รัก ข้อนั้นของโมฆบุรุษนั้น ย่อมเป็นไปเพื่อสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน ลากสักการะและชื่อเสียง ทารุณ เผ็ดรอน หยาบคาย เป็นอันตรายแก่การบรรลุธรรมอันเกษมจากโยคะซึ่งไม่มีธรรมอื่นยิ่งไปกว่าเพราะฉะนั้นแหละ เธอทั้งหลาย พึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราทั้งหลายจักละลากสักการะและชื่อเสียงที่เกิดขึ้นแล้วเสีย และลากสักการะและชื่อเสียงที่บังเกิดขึ้นแล้วจักครอบงำจิตของเราทั้งหลายตั้งอยู่ไม่ได้ เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แหละ ฯ"

¹ ต.นิ. ๑๖/๕๓๗, ๕๔๗-๕๔๘/๒๑๕, ๒๒๑. ลากสักการสังยุตต์ ปฐมวรรคที่ ๑ สุททกสูตร ๑, เอภกสูตร ๕.

และพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสใน **สุวณณปาติสูตร**¹ว่า "เรากำหนดใจด้วยใจแล้ว ยอมรับบุคคลบางคนในโลกนี้ว่า แม่เพราะ ถาดทองคำ อันเต็มด้วยผงแร่เป็นเหตุ ท่านผู้นี้ก็ไม่จงใจพุดมูสา แต่สมัยต่อมา เราเห็นเขาถูกลากสักการะ และชื่อเสียง ครอบงำ ย่ำยีจิตแล้ว ก็กล่าวมูสาทั้งที่รู้ได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลาก สักการะและชื่อเสียง ทารุณ เผ็ดรอน หยาบคาย เป็นอันตรายแก่การบรรลุธรรมอันเกษมจากโยคะซึ่งไม่มีธรรมอื่นยิ่งไปกว่า เพราะฉะนั้นแหละ เธอทั้งหลาย พึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราทั้งหลายจักละลากสักการะและชื่อเสียงที่เกิดขึ้นแล้วเสีย และลากสักการะและชื่อเสียงที่บังเกิดขึ้นแล้วจักครอบงำจิตของเราทั้งหลายตั้งอยู่ไม่ได้ เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แหละ ฯ"

ในปัจจุบันนี้ หลายประเทศที่เป็นพุทธศาสนิก ภิกษุจำนวนมากมุ่งที่จะถึงจุดหมายแห่งลาภ ยศ และชื่อเสียง ซึ่งหมายถึงความสำเร็จแก่พวกเขา ดังนั้นพวกเขาตั้งจุดหมายมิชอบแก่เพศบรรพชิต แต่เนื่องจากจุดหมายของพวกเขามีชอบมรรคาของพวกเขาก็จึงมิชอบด้วยอันจะนำภิกษุผู้ไม่ฉลาดเหล่านี้สู่สมหันตภัยและทุกข์สิ้นกาลนาน

หากเราเลื่อมใสจามรรคแล้วในพระศาสนาแห่งพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป กรรมลามกก็จะนำเราไปสู่คติเดียวกันกับเหล่าสัตว์ผู้ทุกข์ทรมาน อันพระมหาโมคคัลลานเห็นเมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ท่านยังจำคำกล่าวของพระมหาโมคคัลลานได้ไหม "ผู้มีอายุ เมื่อผมลงมาจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณรและสามเณรีลอยอยู่ในเวหาส ผาสังฆาฏิกี้ดี บาตรก็ดี ประคตเอวก็ดี ร่างกายก็ดีของสัตว์เหล่านั้นอันไฟติดทั่วลูกโซติชวงแล้ว ได้ยินว่า สัตว์เหล่านั้นส่งเสียงร้องครวญคราง"

¹ ต.นิ. ๑๖/๕๓๗, ๕๖๐-๕๖๑/๒๑๕, ๒๒๕. ลากสักการสังยุตต์ ทุติยวรรคที่ ๒ สุวณณปาติสูตร ๑.

ท่านจงระมัดระวังอย่าเลือกจุดหมายมิชอบ อันจะนำท่านไปสู่สมุหันทภัยและทุกข์สิ้นกาลนานอย่างแน่นอน ท่านจงระวังระไวอย่าตกอยู่ใต้อำนาจกำบังการอันมิชอบของจันทร์ ๕

อาตมาขอเล่าให้ท่านฟังเกี่ยวกับบุคคลอีกคนหนึ่งผู้มุ่งแสวงหาลาภ ยศ และชื่อเสียง โดยทำตามกำบังการของจันทร์ ๕ เขาเป็นภิกษุผู้เป็นที่รู้จักดีแก่ชาวพุทธทั้งปวงต่อกิตติศัพท์อันชั่วช้าของเขานับแต่สมัยพุทธกาลจวบจนปัจจุบัน ท่านทราบไหมว่า อาตมาหมายถึงผู้ใด ผู้ นั่นคือพระเทวทัต เขาเป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ตนเองมาก ผู้คิดถึงแต่ตัวเองและไม่คิดถึงความต้องการและความสุขของคนอื่น เขาเป็นผู้แสวงหาเพื่อตนเอง เขาเห็นแก่ตัวมาก เขาทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์แก่ตน ความสำนึกในค่าและความสำคัญของตัวเขาเองกล้าแข็งมากเนื่องมาจากอิตตาของเขา การมีชัยในลาภ ยศ และชื่อเสียงเสริมอิตตาของเขาและนำเขาไปสู่สมุหันทภัยและทุกข์ในอเวจีมหานรก เขากำลังทุกข์ใหม่หันทันในนรกนั้นเมื่ทุกวันนี้ ผู้เห็นแก่ประโยชน์ตนทั้งปวงจะต้องทุกข์ใหม่ในคติอันทรามาน เราทั้งหมดจำต้องไตรตรองอย่างรอบคอบจริงจังว่า เราแสวงหาอะไรอยู่และมรรคาใดที่เราดำเนิน

มรรคาที่พระเทวทัตเลือกเป็นมิจฉาที่สูบเขาลงสู่อเวจีมหานรก หากความมรรคาสุจุดหมายเป็นมิจฉาแล้ว จุดหมายยอมไม่อาจถึงได้โดยถูกต้องพระเทวทัตผู้แบกจันทร์ ๕ ได้ทำให้ภาระของตนหนักขึ้น โดยการเลือกและใช้มิจฉามรรค

มรรคาใดที่ท่านกำลังจะดำเนิน เป็นมรรคาที่นายจันทสุกริกลือชื่อไหม หรือว่าเป็นมรรคาที่หญิง ๔ คนในกรุงราชคฤห์ทำการค้าขายด้วยเนยใส น้ำมัน และข้าวเปลือก เป็นต้น ด้วยการโกงน้ำหนักและไซตราชังโกง หรือว่าเป็นมรรคาที่ภิกษุ ภิกษุณี ลีภขมานา สามเณร และสามเณรี ผู้ชั่วช้าทุศีลในศาสนาของพระกัสสปทศ

พล หรือว่าเป็นมรรคาแห่งการแสวงหาเพื่อตนเป็นปกติของพระเทวทัตต์ โปรดพิจารณาด้วยความรอบคอบให้มากกว่า

ทางเสือแห่งชีวิต

พระบรมศาสดาตรัสต่อไปว่า "เราได้แสดงแล้วว่า ภาระเป็นไฉน? ผู้แบกภาระเป็นไฉน? เราจักกล่าว ก็เครื่องถือมันภาระเป็นไฉน?"

"ตัณหาที่ได้นำให้เกิดภพใหม่ประกอบด้วยความกำหนดด้วยอำนาจความเพิลิตเพลิน มีปกติเพิลิตเพลินยิ่งในภพหรืออภิมณนั้น ๆ ได้แก่กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา อรูปตัณหาทั้งหลาย นี้เรียกว่า เครื่องถือมันภาระ"

ตัณหาอันพระผู้มีพระภาคตรัสถึงเป็นไฉน?

ก่อนที่เราจะมองไปถึงว่าตัณหาทำให้เกิดภพใหม่ได้โดยวิธีใด อาตมาจะอธิบายสั้นๆว่า วิธีใดที่เราควรที่จะเริ่มดำเนินบนมรรคาได้โดยถูกต้อง ถึงแม้ว่าเราได้เลือกสัมมามรรคแล้วก็ตาม

จุดประสงค์ของการปฏิบัติปฏิจสุมุบาท คือ เพื่อที่จะรู้จักกฎแห่งกรรมตามความเป็นจริงอันเป็นคำตรัสสอนหลักของพระบรมศาสดา หากปราศจากการรู้จักกฎแห่งกรรมตามความเป็นจริงแล้ว ผู้ที่นั้นยอมจะพายนาวาชีวิตโดยไม่มีเครื่องช่วยนำร่องที่จำเป็น มันก็จะเป็นเสมือนเรือที่ปราศจากหางเสือ การที่จะพายและบายหน้าไปในทิศทางที่ถูกต้อง เราจำต้องติดหางเสือที่เรือ ฉะนั้นเหมือนกัน การที่จะพายและบายหน้านาวาชื่อว่า "ชีวิต" ไปสู่ท่าที่นารีธรรมย์ เราจำต้องให้เรือของเราติดหางเสือ หางเสือแห่งชีวิตนั้นคือการรู้จักกฎแห่งกรรมตามความเป็นจริง เราจึงจะแล่นนาวาไปได้โดยปราศจากความลำบากตลอดวัฏสงสาร และด้วยเครื่องช่วยนำร่องแห่งชีวิตนี้

คือการรู้จักกฎแห่งกรรมตามความเป็นจริงเท่านั้น เราจึงอาจบรรลุถึง ฟากฝั่งโนน ทาที่นาอภิรมย์มากที่สุดคือพระนิพพาน

"เพราะจักขุคือปัญญาของชนเหล่าใดไม่มี ชนเหล่านั้นเป็น (ดู)คนบอดที่เดียว"¹ เพราะไม่รู้อตามความเป็นจริง ผู้คนจึงเรร่อน ไปรอบๆโดยปราศจากทิศทางที่ชัดเจน ราวกับว่าพวกเขากำลังเดิน ในป่าสนยางที่มีดมิดยามรัตติกาล เขายอมต้องการคบเพลิงเพื่อที่จะ ไม่เดินเหยียบหนาม หรือเตะหินและชนตอ คบเพลิงนำทางต้องได้ รับการจุดขึ้นเพื่อส่องนำตลอดทางอันมืด การรู้จักกฎแห่งกรรมตาม ความเป็นจริงโดยการกำหนดคุณุตติชาติของตนคือการจุดคบเพลิงใน โลกแห่งความมืด การรู้จักกฎแห่งกรรมตามความเป็นจริงนั้นจะช่วย ผู้คนให้นำนาวาแห่งชีวิตของตนไปถึงที่ปลอดภัย

การถ่อมมันภาระ

ในบัดนี้อาดมาเชื่อว่าท่านเข้าใจเพียงพอแล้วทั้งในเรื่องภาระ และผู้แบกภาระ ขอให้เรามาทำความเข้าใจต่อว่าตัตถ์หาถ่อมมันภาระ โดยนำไปให้เกิดภพใหม่ได้โดยวิธีใด อาตมาจะเล่าให้ท่านฟังถึงประสบ การณของผู้ปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติปฏิบัติจนอุปบาทที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมนา นชาติพะเอา ตอยะ ในประเทศเมียนมาร์เพื่อให้ท่านเข้าใจในเรื่อง นี้ได้ดี

เมื่อผู้ปฏิบัติชายท่านนี้อยู่ในกระบวนการกำหนดคุณุตติชาติ ของตน เขาพบว่าในอดีตชาติหนึ่งเขาเป็นเด็กสาวชาวบ้านที่ยากจน ข้นแค้นมาก วันหนึ่งเธอได้ถวายน้ำดื่มและดอกไม้ป่าเป็นพระพุทธรู บุชาที่พระเจดีย์หนึ่ง เวลานั้นเธอตั้งจิตอธิษฐานโดยกล่าวว่า "ด้วย อานิสงสจากการถวายนี้อธิษฐานให้ข้าพเจ้าเกิดเป็นชายที่ร่ำรวย"

ตามหลักพระสัทธรรมของพระบรมศาสดาแล้วอารมณ์(สิ่งที่ ถูกรับรู้)สุดท้ายที่ปรากฏในจิตขณะใกล้ตาย เป็นต้นเหตุแห่งการเกิด ในภพถัดไป หากอารมณ์นั้นเป็นกุศลย่อมให้บังเกิดในสุคติ หากอา รมณ์นั้นเป็นอกุศลย่อมให้บังเกิดในทุคติ

นับเป็นโชคดีของเด็กสาวผู้นั้น ที่อารมณ์กุศลปรากฏในจิต ขณะใกล้ตายคือภาพขณะถวายน้ำดื่มและความปรารถนาที่อธิษฐาน ณ พระเจดีย์ ทำให้เธอถือปฏิสนธิเป็นชายที่ร่ำรวยมาก เนื่องจาก ความปรารถนาของเธอเพื่อชีวิตชายที่ร่ำรวย เธอได้ถ่อมมันภาระใหม่ นั้นคือเป็นมนุษย์ผู้ชายผู้มั่งมี ด้วยเหตุฉะนั้นพระบรมศาสดาจึงตรัส ว่า "ตัตถ์หานี้ใด เป็นเหตุนำมาซึ่งการถ่อมมันภาระคือขันธใหม่ ๕"

เขามีชีวิตที่ร่ำรวย มักให้ทานแก่คนยากจนเสมอ เขาใช้ชีวิต อยุ่อย่างสบายและด้วยความยินดีพอใจมาก อยุ่อย่างไรก็ตาม แนนอนว่า เขาย่อมไม่อาจมีชีวิตได้ตลอดกาล วันหนึ่งขณะที่เขานอนรอความ ตายเขาก็ได้ยินบุตรีดาของเขาทะเลาะกันเรื่องมรดก เขารู้สึกเสียใจ มากและตายด้วยโทสะ

อาดมาคิดว่า เราพูดได้แน่ๆว่าในบรรดาผู้ฟังขณะนี้อาจมีบาง ท่านที่ต้องทุกข์กับ"ชะตากรรม"ที่คล้ายกันนี้ บิดามารดาชอบรักบุตร ธิดาของตนมากๆ พวกเขาอาจคิดว่าลูกของตนเป็นประหนึ่งสมบัติมี คา อยุ่อย่างไรก็ตาม ความไม่แน่นอนคือจิตของคน ลูกก็เป็นคน และ คนก็อาจประพฤติโง่ๆเนื่องจากอวิชชาและตัตถ์หา เราเห็นอุทาหรณ์ นี้ได้ในลูกๆของชายมั่งมีผู้นี้

การที่บุตรีดาของเขาทะเลาะกันเรื่องมรดกในขณะที่ผู้เป็นบิดา กำลังจะตายทำให้เขาเสียใจอย่างสุดซึ้ง ขางนาสะเทือนใจมาก พฤติกรรมที่ไม่รู้จักคิดของลูกก่อความสะเทือนใจและเสียใจแก่เขา เขาทำกาลละด้วยโทสะส่งผลให้เขาต้องแบกภาระที่หนักขึ้นแห่งเดรัจ ฉานขันธ ๕ เขาถือปฏิสนธิเป็นนุ เหตุใกล้ในการต้องแบกภาระแห่ง

¹ อรรถกถาเล่ม ๔๒ หน้า ๒๔๕-๒๕๑. ชัมมปฏิฐกถา ๑๓.โลกาวรรคพรรณนา ๑.เรื่องธิดาช่างทอ.

งูคือความเสียใจของเขาตอบุตรีดา ในขณะที่ใกล้ตายหากเราตายด้วยความผูกพันตอบุตรีดา เราก็ยอมตกไปเกิดในอบายภูมิ ๔ ความผูกพันเป็นกิเลสทำให้จิตเศร้าหมอง

คนในโลกตายโดยอาการต่างๆ บางตายในวัยหนุ่มสาว บางแก่ตาย บางตายด้วยมะเร็ง บางตายเพื่อความเชื่อของตน บางตายจน บางตายรวย แต่ไม่ว่าเราจะตายแบบใด อารมณ์สุดท้ายในขณะที่ใกล้ตายจะเป็นสิ่งที่กำหนดภพใหม่ต่อไปของเรา

ในระหว่างที่เกิดและการตายเราดำรงชีวิตส่วนใหญ่ในบ้านของความโลภ ความโกรธ ความหลงผิด ความถือตัว ความริษยา และความตระหนี่ ซึ่งเป็นบ้านที่ชั่วร้ายต่างๆ สำหรับเรา แม้ว่ากายเราอาศัยอยู่ในวัตถุซึ่งเราเรียกว่าบ้าน แต่สำหรับคนส่วนใหญ่แล้วบ้านที่อยู่จริงๆ คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลงผิด ความถือตัว ความริษยา และความตระหนี่ อนุสัยกิเลสเหล่านี้ติดตามมาแต่กำเนิดและทำให้เราทุกข์ตลอดชีวิต เราส่วนใหญ่โศกคร่ำครวญอยู่ใต้อำนาจกิเลสเหล่านี้ กิเลสเหล่านี้จึงเป็นบ้านอันแท้จริงของเราสมดังคำกล่าวในอรรถกถาของคณาจารย์ธรรมบท เรื่อง**พระจักขุปาลเถระ**¹ ดังนี้

ปมคุดตสุส จ นาม จตตารโ อปายา สกเคหสทิสสา
"จีนี่ชื่อว่าอบายทั้ง ๔ เป็นเหมือนเรือนของตัวเองแห่งคนผู้ประมาทแล้ว"

เราทั้งหลายยอมทราบว่ เมื่อเราไปท่องเที่ยวที่ใดที่หนึ่ง เรามักจะอยู่ได้ไม่นานในที่ที่เราเป็นเพียงผู้เยี่ยมชม เป็นธรรมชาติที่เราต้องกลับบ้านของเรา ในทำนองเดียวกัน โลกมนุษย์และสวรรค์ก็เป็นภพภูมิที่เรามาเที่ยวเพียงชั่วครั้งชั่วคราว เราอยู่สุดติภูมิต่อเมื่อกุศลกรรมถึงความสุกงอมแต่ไม่นานก็ต้องกลับบ้านอันถาวรในอบาย

ภูมิ ๔ เพราะอกุศลกรรมเป็นต้นเหตุ เหมือนไปเที่ยวที่อื่นแล้วกลับมาบ้าน ฉะนั้น

ท่านเพิ่งจะได้ยินเรื่องชายร่ำรวยต้องกลับคืนสู่บ้านจริงๆของเขา เศรษฐีภพอีก เมื่อเกิดเป็นงู เขาอยู่ในป่า เหยื่อที่เขาชอบกินมากที่สุดคือกระต่าย เขาตากระต่ายเป็นอาหารส่วนใหญ่ของชีวิตเขา ความตั้งใจเมื่อกระต่ายแรงกลามาก จนเป็นเหตุให้ภาพกระต่ายปรากฏในจิตของเขาเมื่อเขาเป็นงูที่ใกล้จะตายนี้เป็นผลให้เขาบังเกิดในภพถัดไปเป็นกระต่าย

อดมาขอถามท่านว่า ท่านชอบไก่ทอดไหม ท่านชอบแกงไก่ไหม และท่านชอบเนื้อน่องไก่ไหม อดมาเชื่อว่าท่านส่วนมากชอบ การที่จะถือปฏิสนธิเป็นไก่เพียงเพราะว่าจิตใจเนื้อไก่เป็นฐานะที่มีได้หรือ คำตอบคือ ใช่ นี่เป็นฐานะที่มีได้ หากท่านชอบเนื้อวัว ท่านอาจถือปฏิสนธิเป็นวัวเช่นกัน ความคิดใจอย่างไหนมักจะแรงกว่ากันระหว่างในผักหรือในเนื้อสัตว์ ความคิดใจเนื้อสัตว์ย่อมแรงมากกว่าใช่หรือไม่

เนื่องมาจากอวิชชา เราจึงปรารถนาภพเพื่อตัวของมันเอง โดยไม่สำคัญว่าจะเป็นภพใดไม่ว่าจะเป็นภพในพรหมโลก เทวโลก มนุษย์โลก หรือแม้แตอบายภูมิ ๔ ก็ไม่สำคัญแก่เราส่วนใหญ่ ความทะยานอยากตอภพแรงมากจนแม้การใดภพหนึ่งในอบายภูมิก็ยังถือว่าดีกว่าการไม่มีภพอีกเลย

ขอให้เราย้อนกลับไปทบทวนอดีตชาติของผู้ปฏิบัติธรรมต่อ เมื่อเกิดเป็นกระต่ายเขาก็อยู่ในป่าเหมือนเดิม วันหนึ่งเขาถูกจับโดยนายพรานผู้นำเขาไปเลี้ยงที่บ้าน พรานรู้สึกสงสารกระต่าย เขาเลี้ยงกระต่ายไว้ในบ้านและให้อาหารอย่างดีซึ่งเป็นโชคดีที่สุดของกระต่าย เขามีโอกาสได้ยินเสียงสวดมนต์เปี่ยมศรัทธาประจำวันของชิตานายพรานที่บ้าน กระต่ายเพลิดเพลินยินดีในการได้ยินเสียงสวดมนต์นั้น

¹ อรรถกถาเล่ม ๔๐ หน้า ๑๑. ชัมมปาฏฐกถา ๑.ยมกวรรควรรณา, ๑.เรื่องพระจักขุปาลเถระ.

แม้ว่าเขาอยู่ในบ้านด้วยความทุกข์ตลอด เพราะเป็นธรรมชาติที่สัตว์ป่าย่อมยินดีแต่การอยู่ในป่า ดังนั้น เมื่อความสิ้นหวังและเศร้าซึ้งมีกำลังแรงขึ้นๆ กระจายก็ป่วยและพอมมากและทำกาละในที่สุด

เมื่อกระจายกำลังจะตายนั่นเอง เขาเห็นชายแก่มีลักษณะแบบชาวอินเดียผิวคล้ำเดินผ่านบ้าน เนื่องมาจากอวิชชาทำให้เขาติดใจในทันทีแต่โชคคือที่อารมณ์ซึ่งปรากฏในขณะที่ใกล้ตายเป็นเวทนาที่น่ายินดีอันเกิดขึ้นทุกครั้งคราที่เขาได้ยินเสียงสวดมนต์นั้นเป็นกุศลเวทนา อันเป็นต้นเหตุให้เขาบังเกิดเป็นมนุษย์ในชีวิตถัดมาเป็นชายที่มีลักษณะและสีผิวแบบอินเดีย

ขณะใกล้ตาย หากเราระลึกถึงลูกของเราด้วยความรู้สึกเศร้าและกังวล เราย่อมไม่อาจปฏิบัติสันทิเป็นมนุษย์หรือภพอื่นในสุคติภูมิ อารมณ์ในขณะที่ใกล้ตายต้องเป็นอารมณ์กุศลเราจึงจะได้บังเกิดในเทวโลกหรือมนุษย์โลก แม้ว่าเขาจะติดใจชายที่มีลักษณะแบบอินเดีย แต่เวทนาที่น่ายินดีอันเกิดทุกครั้งคราที่เขาได้ยินเสียงสวดมนต์เปี่ยมศรัทธานั้นได้ปรากฏในขณะที่ใกล้ตาย

อรรถกถาอธิบายว่า ปุณฺชนที่กำลังจะตายเหมือนกันมากกับคนที่กำลังจะจมน้ำ คนที่กำลังจะจมน้ำย่อมเปี่ยมไปด้วยความหวังว่า ใครสักคนหรืออะไรสักอย่างจะช่วยเขา เวลานั้นเขาจะไขว่คว้าหาอะไรก็ตามที่ลอยมาและเกาะเอาไว้ เขาจะไม่มีความกลัวหรือริ้วแรงที่จะปฏิเสธสิ่งใดแม้ว่าจะจะเป็นซากศพก็ตาม ในสถานะเช่นนั้นเขาจะเกาะมันไว้มันเพื่อชีวิตอันเป็นที่รักโดยไม่ใส่ใจว่าจะเป็นสิ่งใด ความประสงค์ของเขาเพียงเพื่อช่วยชีวิตตัวเองไว้ ฉะนั้น

ฉนั้นเหมือนกัน หากปุณฺชนที่กำลังจะตายเห็นอารมณ์ไม่ว่าจะเป็นอกุศลหรือกุศลในขณะที่ใกล้ตายเขาย่อมจะยึดเอาไว้มัน เขาจะไม่มีความกลัวหรือริ้วแรงที่จะปฏิเสธสิ่งใด แมว่ามันจะเป็นอารมณ์อกุศล ในเวลานั้นเขาจะเกาะไว้มัน ความประสงค์ของเขาเพียงเพื่อจะได้อภิมันอันเนื่องมาจากคัมภีร์ต่อภพในยามที่ต้องละจากชีวิตเดิม

บัดนี้ท่านได้เห็นแล้วถึงวิธีที่คัมภีร์นี้ทำให้เกิดภพใหม่ ดังนั้น เราทั้งปวงถูกทำให้เป็นทาสโดยคัมภีร์

มีปกติผลิตเพลินยี่งที่นี้และที่นั่น

พระบรมศาสดาตรัสตอบว่า "คัมภีร์นี้มีปกติผลิตเพลินยี่งที่นี้และที่นั่น"

คัมภีร์นี้มีปกติผลิตเพลินยี่งภพนี้และภพนั้นอย่างไร?

อาตมาขอถามท่านอีกสักสองสามข้อ ท่านคิดเป็นไฉน?

สุนัขผลิตเพลินในชีวิตของมันใหม่ แนนอนสุนัขผลิตเพลิน แล้วลิงละ แนนอนลิงก็ผลิตเพลินเช่นกัน ไม่มีใครหรือสัตว์ใดๆ ที่ไม่ผลิตเพลินในชีวิตของตน อาตมาจะอธิบายเพื่อช่วยให้ท่านเข้าใจว่า คัมภีร์นี้มีปกติผลิตเพลินยี่งที่นี้และที่นั่นอย่างไร?

ในอดีตกาลพระราชานามว่า **อัสสกะ**¹ ทรงราชสมบัติอยู่ในนครชื่อว่า ปากูติ แคว้นกาสิ พระองค์มีอัครมเหสีพระนามว่า อุพพรี เป็นที่รักใคร่โปรดปรานของพระองค์ มีรูปโฉมงดงามน่าดู มีพระฉวีเหนื้อมนุษย์ แต่ยังไม่ถึงวาระทิพย พระนางได้สิ้นพระชนม์ลง พระราชาทรงโศกาดูรเสวยทุกข์โศกนั้นยิ่งนักเพราะการสิ้นพระชนม์ของพระนางนั้น พระองค์ให้เชิญพระศพของพระนางลงในรางแล้วใส่น้ำมันหล่อไว้ ยกไปตั้งไว้ใต้พระแท่นไสยาสน์ ทรงอดพระกระยาหาร บรรทมกันแสงปริเทวนาการ พระราชมารดา พระราชบิดา หมูพระญาติมิตร อำมาตย์ พราหมณ์ คหบดี เป็นต้น พวกนั้นทูลปลอบโยนเป็นต้นว่า อายาทรงเศร้าโศกไปเลยมหาราช สังขารทั้งหลายเป็นของไม่เที่ยงก็ไม่สามารทำให้พระองค์ยินยอมได้พระองค์ทรงรำพันอยู่เช่นนั้นล่วงไป ๗ วัน

¹ อรรถกถาเล่ม ๕๗ หน้า ๓๐๕-๓๐๘ ภาคภาท ๑ อรรถกถาอัสสกะภาคที่ ๗.

ในกาลนั้นพระโพธิสัตว์เป็นดาบสำเร็จกิจญญาหาและสมาบัติแปดอยู่ในหิมวันตประเทศเจริญอาโลกกสิณตรวจดูชมพูทวีปด้วยทิพยจักขุ เห็นพระราชาธิบดีทวารวารีอยู่อย่างนั้นดำริว่า เราควรเป็นที่พึ่งของพระราชาธิบดีองค์นั้น จึงเหาะไปบนอากาศด้วยอิทธานุภาพ แลลงไปในพระอุทยาน นั่งเหนือแผ่นมณฑลสิลาราวกะว่า พระปฏิมาทองคำ

ครั้งนั้น มานพพราหมณ์ชาวนครพาราณสีคนหนึ่งไปพระอุทยาน เห็นพระโพธิสัตว์จึงนั่งลงไหว้ พระโพธิสัตว์กระทำปฏิสันถารกับมานพนั้นแล้วถามว่า มานพ พระราชาทรงตั้งอยู่ในธรรมหรือ มานพตอบว่า ขอรับพระคุณเจ้า พระราชาทรงตั้งอยู่ในธรรมแต่พระมเหสีของพระองค์สิ้นพระชนม์เสียแล้ว พระองค์เชิญพระศพของพระนางไว้ในราง แล้วทรงบรรทมพร่ำเพ้อรำพัน วันนี้เป็นวันที่ ๗ พระคุณเจ้าจะไม่ช่วยพระราชามีพินจากทุกข์ขางหรือ เมื่อมีผู้มีศีลเซนาทานสมควรจะให้พระราชาสวยทุกข์ขางนั้นหรือ

พระโพธิสัตว์กล่าวว่า ดูก่อนมานพ เราไม่รู้จักพระราชานัก พระราชาจะเสด็จมาถามเรา เรานี้แหละจะทูลบอกที่ที่พระมเหสีไป เกิดจะให้พระนางตรัสสนทนากับพระราชาก็ได้ ขอบ้านนั้นกล่าวว่า ขาแต่พระคุณเจ้าเถาเซนาทานนั้นขอพระคุณเจ้านั่งรอรออยู่ที่นี้จนกว่าจะพระคุณเจ้าจะเสด็จมาถามพระปฏิมาของพระโพธิสัตว์แล้วไปเฝ้าพระราชานัก ทูลทูลความนั้น แล้วทูลพระองค์ควรเสด็จไปยังสำนักของท่านผู้มีจักขุทิพย

พระราชาทรงดีพระทัยที่จะได้ทรงเห็นพระนางอุพรี เสด็จขึ้นรถไปอุทยาน ไหว้พระโพธิสัตว์แล้วนั่ง ณ ส่วนหนึ่ง ถามว่า ได้ยินว่าท่านรู้ที่เกิดของพระเทวีจริงหรือ

พระโพธิสัตว์ทูลว่า จริงพระเจ้าข้า ตรัสถามว่า เกิดที่ไหน ทูลว่าขาแต่มหาธาต พระนางทรงมัวเมาในรูป อาศัยความเมาไม่ทรงทำกรรมดี จึงไปเกิดในกำเนิดหนอนมูลโค(แมลงปีกแข็งกินมูลวัว)

พระบรมศาสดาตรัสใน **จูฬกัมมวิภังกสูตร**ว่า¹ "ดูกรมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นคนกระด้างเยอหยิ่งยอมไม่กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ไม่ลูกรับคนที่ควรลูกรับ ไม่ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ไม่ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง ไม่สักการะคนที่ควรสักการะ ไม่เคารพคนที่ควรเคารพ ไม่นับถือคนที่ควรนับถือ ไม่บูชาคนที่ควรบูชา เขาตายไปจะเข้าถึงอบายทุกุติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้นอันเขาให้พร้อมสมาทานไว้อย่างนี้

หากตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุกุติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์เกิดณ ที่ใดๆ ในภายหลังจะเป็นคนเกิดในสกุลต่ำ ดูกรมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อเกิดในสกุลต่ำนี้ คือเป็นคนกระด้างเยอหยิ่ง ยอมไม่กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ไม่ลูกรับคนที่ควรลูกรับไม่ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ไม่ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง ไม่สักการะคนที่ควรสักการะ ไม่เคารพคนที่ควรเคารพ ไม่นับถือคนที่ควรนับถือ ไม่บูชาคนที่ควรบูชา ฯ"

ก็ใครบ้างคือคนที่ควรสักการะ คนที่ควรเคารพ คนที่ควรนับถือและ คนที่ควรบูชา?

คนที่ควรสักการะ คนที่ควรเคารพ คนที่ควรนับถือและคนที่ควรบูชาก็คือ ผู้ที่มีอายุแก่กว่าและผู้ที่มีคุณธรรมสูงกว่า อันดับแรกและสูงสุดยอดคือพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอริยบุคคล และผู้ที่มีอายุแก่กว่าและผู้ที่มีคุณธรรมสูงกว่า รวมถึง มารดาบิดา สมณพราหมณ์(ใดแก่ผู้มีบาปสงบคือมีบาปลอยเสียแล้ว)² และท่านผู้ใหญ่ในตระกูล

¹ ม.อ. (แปล) ๑๔/๕๕๒/๒๕๐. วิภังกวรรคที่ ๕. จูฬกัมมวิภังกสูตร.

² อรรถกถาเล่ม ๑๕ หน้า ๑๓๓. อรรถกถาจักกวัตติสูตร แห่งที่หมิกขา ปาฎิกวรรค (๑๑/๔๗/๕๕) สูตรที่ ๓.

เมื่อพระราชาทรงสดับจากพระโพธิสัตว์ว่า พระนางอุพพรีไปเกิดในกำเนิดหนอนโคมโลค พระราชาตรัสว่า "ข้าพเจ้าไม่เชื่อ" อาตมาจะบอกว่าเป็นปฏิกิริยาปกติจากทุกคน เราต้องการจะได้ยิน แต่ว่าคุณที่เรารักไปเกิดในสุคติมีขทุกติ ดังนั้นพระโพธิสัตว์จึงทูลว่า "ถ้าเช่นนั้นอาตมาจะแสดงแก่พระองค์แล้วใหญ่พุด"

ตรัสว่า ดีแล้วจงให้พระนางพุดเถิด พระโพธิสัตว์ได้ทำให้หนอนสองตัวมาควายนภาพของตนโดยอธิษฐานว่า ขอให้หนอนสองตัวจงฆ่าแรกก่อนโคมัยออกมาเบื่องพระพักตร์ของพระราชานอนสองตัวก็ออกมาตามนั้นพระโพธิสัตว์เมื่อจะแสดงพระเทวี จึงกราบทูลว่า "ข้าแต่มหาราชา พระเทวีอุพพรีนี้จากพระองค์ไปแล้วเดินตามหลังหนอนโคมัยมา ขอพระองค์จงทอดพระเนตรเถิด"

พระราชตรัสว่า พระคุณเจ้า ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่า สัตว์ที่เกิดในกำเนิดหนอนโคมัยชื่ออุพพรี

พระราชายังไม่อาจพอใจเชื่อบุคคลผู้ไม่เชื่อในกฎแห่งกรรม และวิบากกรรมยอมไม่อาจที่จะยอมรับได้ว่า มนุษย์ผู้เกิดในสกุลสูงและงดงามจักตกต่ำมากถึงกับเกิดเป็นหนอนโคมัยในอัทธภาพถัดมา แม้ทุกวันนี้เมื่อพระสังฆกรรมของพระบรมศาสดาแพร่หลายมาก แต่ยังมีบางคนผู้ยึดถือความเชื่อที่ว่า เมื่อผู้ใดเป็นมนุษย์ผู้นั้นไม่อาจตกไปเกิดในภูมิที่ต่ำกว่าความมนุษย์ได้ ในลัทธินอกพระพุทธศาสนา มีผู้ยึดถือที่สเนชคล้ายกันกับพวกที่ไม่เห็นพ้องกับกฎแห่งกรรมเหล่านั้นของยุคปัจจุบันมากมายกว่านี้

ตามหลักพระสังฆกรรมตราบที่ผู้ใดยังไม่ได้บรรลุปะเป็นพระโสดาบัน ผู้ที่อยู่ในภพภูมิที่ได้อาจตกไปเกิดในอบายภูมิ ๔ ได้ แม้จะเป็นเทวราชาก็ตาม ภพใดที่จะไปปฏิสนธิหลังจากทำกาลแล้วขึ้นอยู่กับว่า ผู้นั้นมีสติเพียงใดที่ประจวบขณะ หรือว่าอะไรเป็นอารมณ์ที่ปรากฏในขณะที่ใกล้ตาย ถ้าจิตของผู้นั้นยกขึ้นสู่อุศลธรรมในขณะที่กำลังจะ

ตาย หรืออารมณ์ซึ่งปรากฏในขณะที่ใกล้ตายเป็นอกุศลผู้นั้นจะบังเกิดในภพหนึ่งของอบายภูมิ ๔

ท่านคิดเป็นไฉน? เมื่อคนกำลังจะตายนั้นการยกจิตขึ้นสู่อุศลธรรมทำได้ง่ายไหม? ไม่ต้องพุดถึงยามใกล้ตายหรือ ก็การที่จะยกจิตไว้ที่ลมหายใจเขาและออก(เป็นอารมณ์กุศล)ในการปฏิบัติประจำวันนี้ทำได้ง่ายไหม? ง่ายไหม?

แม้ว่าตอนนี้เรามีสุขภาพดี แข็งแรงและมีสติ เราจำนวนมากก็ไม่อาจยกจิตของเราขึ้นสู่อารมณ์กรรมฐาน แต่ในยามที่กำลังจะตายเราย่อมไม่มีแรง ย่อมป่วยหนัก ย่อมไม่มีสติ แล้วเราก็กยกจิตขึ้นสู่อุศลธรรมได้อย่างไรเล่า ท่านพึงไตร่ตรองเรื่องนี้ให้รอบคอบ

ด้วยเหตุฉะนั้นใน**อัญญตรสูตร** "ครั้งหนึ่ง พระผู้มีพระภาคทรงซ่อนฝุ่นเล็กน้อยไว้ในปลายพระนขา แล้วตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาแล้ว ตรัสถามว่า ดูภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉนฝุ่นเล็กน้อยที่เราซ่อนไว้ในปลายเล็บกับแผ่นดินใหญ่นี้ ไหนจะมากกว่ากัน ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แผ่นดินใหญ่นี้แลมากกว่าฝุ่นเล็กน้อยที่พระผู้มีพระภาคทรงซ่อนไว้ในปลายพระนขามีประมาณน้อย เมื่อเทียบกับแผ่นดินใหญ่ ฝุ่นเล็กน้อยที่พระผู้มีพระภาคทรงซ่อนไว้ในปลายพระนขา ย่อมไม่ถึงซึ่งการนับ การเปรียบเทียบ หรือแมส่วนเสี้ยว

พระพุทธองค์จึงตรัสว่า ดูภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกันมนุษย์ที่ตายละจากโลกนี้ไปแล้ว ที่กลับมาเกิดในหมู่มนุษย์อีกนั้น มีน้อย โดยที่แท่มนุษย์ที่ตายละจากโลกนี้ไปแล้วที่กลับมาเกิดในหมู่มนุษย์นั้นมีมากกว่า"¹

มนุษย์เพิลิตเพิลินกามสุข พระบรมศาสดาตรัสว่า "ความสุขในกามคุณนั้นมี เราไม่ได้กล่าวว่ามี เพราะความสุขในกามคุณ

¹ ส.ม.(แปล)๑๕/๑๗๕๗/๔๕๗. สังยุตตนิกายมหาวรรค อามกัณเฑาะล ปฐมวรรคที่ ๗ อัญญตรสูตร.

นั่นมี คนจึงผลิตเพลินในกามคุณ" เราผลิตเพลินในกามคุณมาก เพียงใดหรือนานเพียงใดก็ตามยอมไม่เคຍพอ หากเราผลิตเพลินในกามคุณเราจะถึงความประมาท ที่แย่ยิ่งกว่านั้นก็คือ ในการแสวงหาซึ่งกามคุณ เราสังกรรมกรรมทุจริตมากมายไปตลอดทาง เมื่อกายแตกหลังทำกาละ กรรมลามกเหล่านั้นเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ใหม่ในภพหนึ่งของอบายภูมิ ๔ กามคุณจึงมีโทษและภัยเช่นนั้นแอบแฝงอยู่

หากเราทราบวิธีผลิตเพลินกับกามคุณ เราก็ควรทราบถึงวิธีที่จะผลิตเพลินในขณะใกล้ตายด้วย เราจักผลิตเพลินในขณะใกล้ตายได้อย่างไร หากปราศจากการเตรียมตัวล่วงหน้าแล้วยอมมิใช่ฐานะที่จะผลิตเพลินได้ ในชีวิตประจำวันของเรา เราจำต้องทำและชำระไว้ซึ่งกำหนดการที่จะฝีกอบรมจิตของเรา เราพึงฝีกฝนที่จะยกจิตของเราขึ้นสู่อารมณกุศล อุปมาว่าไม่มีผู้ใดลื้กลางหนาและแปร่งพื้นทุกวัน นั้นเป็นกิจวัตรประจำวัน นั้นเป็นนิสัย อย่างไรก็ตาม แทนจะไม่มีผู้ใดจำได้ที่จะปฏิบัติธรรมอย่างน้อยที่สุดวันละครั้ง เรายอมยกจิตของเราขึ้นสู่อุศลธรรมยามใกล้ตายได้โดยการฝีกอบรมจิตอย่างต่อเนื่องและทำจนเป็นนิสัย แล้วเราจึงอาจกลับมาเกิดเป็นมนุษย์หรือเทวดาได้ แต่หากเรายกจิตของเราขึ้นสู่อุศลธรรมยามกำลังจะตาย เราจะกลับมาเกิดในภพหนึ่งของอบายภูมิ ๔

อย่างไรก็ตาม พระราชามีเคยได้ทรงสดับพระธรรมนี้ และตั้งนั้นจึงไม่อาจเชื่อในสิ่งที่พระโพธิสัตว์กล่าวได้ ดังนั้น พระโพธิสัตว์จึงต้องใช้อธิติฤทธิ์เพื่อทำให้นางหนอนโคมัยเล่าเรื่องตนเอง โดยทำให้พระราชากับทุกคนในที่นั้นได้ยินและเข้าใจคำพูดของนางหนอนโคมัยดังต่อไปนี้

พระโพธิสัตว์ทูลถามหาบพิตรอาตมาภาพจะให้หนอนนั้นพูด. พระราชาตรัสว่า ใหญ่พูดเถิดพระคุณเจ้า.

พระโพธิสัตว์ เมื่อจะให้หนอนพูดด้วยอำนาจภาพของตน จึงเรียกว่า แนะ นางอุพพรี

นางหนอนพูดเป็นภาษามนุษย์ว่า อะไรเจ้าคะ พระโพธิสัตว์ถามว่า ในอรรถภาพที่ล่วงแล้วท่านเป็นอะไร.

เธอตอบว่า ข้าพเจ้าเป็นมเหสีของพระเจ้าอัสสกะ ชื่ออุพพรี เจ้าคะ

พระโพธิสัตว์ถามว่าก็เดี๋ยวนี้พระราชเจ้าอัสสกะยังเป็นที่รักของเจ้า หรือว่าหนอนโคมัยเป็นที่รักของเจ้า

เธอตอบว่า ท่านเจ้าข้า พระราชาเป็นพระสวามีของข้าพเจ้าในชาติก่อน ครั้งนั้นข้าพเจ้าเที่ยวขึ้นชมรูป เสียง กลิ่น รส โภฏฐัพพะกับพระราชนั้นในอุทยานนี้ แต่เดี๋ยวนี้ตั้งแต่ข้าพเจ้าไปต่างภพกันแล้ว พระราชาอัสสกะจะเป็นอะไรกับข้าพเจ้าเล่า บัดนี้ข้าพเจ้าจะสังหารพระเจ้าอัสสกะเอาพระโลหิตในพระศอกของพระองค์มาล้างเท้าของหนอนโคมัยผู้ของข้าพเจ้าเสีย แล้วได้กล่าวคาถาเหล่านี้ด้วยภาษามนุษย์ในท่ามกลางบริษัทว่า :-

"อุทยานประเทศอันนารีนรมย์นี้ เราผู้มีความใคร่ต่อพระเจ้าอัสสกะนั้น ได้เที่ยวเล่นกับพระเจ้าอัสสกะผู้ใครเรา ผู้เป็นพระสวามีที่รักในอรรถภาพนั้น

ท่านเจ้าข้าสุขเก่าถูกสุขใหม่ปกปิดครอบงำ ทุกข์เก่าถูกทุกข์ใหม่ปกปิดครอบงำ นี้เป็นธรรมดาของโลก เพราะฉะนั้นหนอนจึงเป็นที่รักของเรายิ่งกว่าพระเจ้าอัสสกะร้อยเท่าพันเท่า"

พระเจ้าอัสสกะได้สดับดังนั้นแล้วทรงแค้นพระทัยยังประทับอยู่ ณ ที่นั้นรับสั่งให้เชิญพระศพพระเทวีออกไป ทรงสรงสนานพระเศียรแล้ว ไหว้พระโพธิสัตว์ เสด็จเข้าพระนคร ทรงอภิเษกสตรีอื่นเป็นอัครมเหสีแทน ทรงครองราชสมบัติโดยธรรม.

ค้นหา

พระเจ้าอัสสะคะได้ทรงลงพระองค์เองฉันใด เราทุกคนก็ลงตนเองฉันนั้น เราทำตัวให้เป็นทาสแห่งความทะยานอยากนี้ นั่นคือค้นหา พระราชา ได้ทรงยึดติดอยู่กับความทรงจำแห่งพระนางอุพพรี เพื่อที่จะสนองคำบงการของค้นหา ยามสิ้นพระชนม์เธอสิ้นหลุดจากการยึดครองของพระราชา พระราชาทรงรู้สึกหวั่นไหวและสูญเสีย พระราชาไม่อาจทรงเลิกความผูกพันหรือความปรารถนาต่อเธอ เมื่อผู้ใดมีความหวังมั่นที่สุดในสิ่งใดก็ตามผู้นั้นได้แสดงร่องรอยของความปรารถนาหรือความยึดเหนี่ยว เมื่อความหวังและความฝันที่จะมีอายุยืนสถูยสิ้นไปพร้อมกันด้วยความตายหรือรูปแบบอื่นๆของการพลัดพราก ไม่ช้าก็เร็ว คนเรายอมปรับตัวที่จะอยู่คนเดียวหรืออยู่กับคนอื่น บัดนี้ เราเห็นพระราชาทรงปรับชีวิตใหม่หลังจากที่พระโพธิสัตว์เปิดเผยให้เห็นว่า อดีตพระเทวีสัดพระราชาทิ้งโดยสิ้นเชิง พระราชาทรงสถาปนาพระราชินีองค์ใหม่แทนที่ เราได้เห็นเช่นกันว่า ไม่มีความรักที่แท้จริงระหว่างบุรุษและสตรี มีแต่เพียงความใคร่ ด้วยเหตุฉะนั้น อาตมาจึงได้กล่าวไว้เมื่อสักครูนีว่า "พระเจ้าอัสสะคะได้ทรงลงพระองค์เองฉันใด เราทุกคนก็ลงตนเองฉันนั้น เราทำตัวเป็นทาสแห่งความทะยานอยากนี้ นั่นคือค้นหา"

เมื่อผู้ใดทำกาละ การปฏิสนธิก็เกิดขึ้นในทันทีหลังจุติจิตดับ โดยไม่มีช่องว่างใดๆ การปฏิสนธิบังเกิด ณ ที่หนึ่งในพรหมโลก เทวโลก มนุษย์โลกหรือในอบายภูมิ ๔ ภพใดภพหนึ่ง มนุษย์จำต้องอยู่ในครรภ์นาน ๙-๑๐ เดือน แต่เทวดาไม่ต้อง โดยปรากฏด้วยรูปผู้ใหญ่เต็มตัวในขณะที่เกิดในเทวโลก แม้ว่าการปฏิสนธิได้เป็นไปแล้วที่ใดที่หนึ่งในทันทีหลังจุติจิต แต่พวกที่ถูกทิ้งไว้เบื้องหลังยังคงคร่ำครวญ พิรีพรีไรและเพ้อพรัรำหา ทานโปรดตระหนักในเรื่องนี้

ผู้ตายได้ลืมเราแล้ว และกำลังเป็นสุขอยู่ที่ไหนสักแห่ง กำลังผลิตเพลินกามคุณ ณ ที่นั่น อย่างที่เราเพิ่งจะเห็นเมื่อสักครูนี เมื่อ

พระนางอุพพรีเป็นพระเทวี เธอผลิตเพลินกับชีวิตของพระราชินี เมื่อเธอบังเกิดเป็นนางนอนโคมัยเธอก็ผลิตเพลินกับชีวิตนั้นเช่นกัน หากผู้ใดบังเกิดเป็นลิง ปลา วัว นอนโคมัย ไม่ว่าจะเป็ นลิง ปลาหรืออะไรก็ตาม ผู้นั้นยอมจะผลิตเพลินกับชีวิตนั้นๆ ทานยอมรับสิ่งนี้ได้ละหรือ มันไร้สาระ ดังนั้น การตามระลึกและโสภเสราถึงผู้ตายซึ่งเกิดใหม่ทันทีในที่ตั้งแห่งเป็นเพียงการทรมานตนเอง เสียเวลาเปล่า ผู้ตายกำลังมีความสุขอยู่กับชีวิตใหม่

ด้วยเหตุฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า "ค้นหานี้มีปกติผลิตเพลินยิ่งที่นี้และที่นั่น" นั่นคือค้นหาในที่ที่ผลิตเพลินภพนี้และภพนั้น ค้นหาสามารถปรับตัวให้เข้ากับภพใหม่ได้ทันทีและกับคุณใหม่ก็เป็นฐานะที่จะมีได้

ดังนั้น บัดนี้เราใคร่และเห็นว่าค้นหาที่มีปกติผลิตเพลินยิ่งที่นี้และที่นั่นอย่างไร?

การวางภาระ

ขอให้อาตมามาสู่ภาคสุดท้ายของธรรมบรรยายนี้ พระบรมศาสดาได้ตรัสในการสูตรว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดง ภาระ ผู้แบกภาระ เครื่องถือมันภาระ และเครื่องวางภาระ แก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว..."

อาตมาได้อธิบายเรื่องภาระ ผู้แบกภาระ เครื่องถือมันภาระ แก่ท่านทั้งหลายแล้ว อาตมากำลังจะอธิบายเรื่อง "เครื่องวางภาระ"

เราจะวางภาระลงได้โดยวิธีใด? เราจำต้องทราบ ว่า ต้องทำอย่างไร?

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็การวางภาระเป็นไฉน? ความที่ค้นหาที่นั่นแลดับไปด้วยสารอกโดยไม่เหลือ ความสละ ความสละคืน ความพ้น ความไม่อาลัย ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า การวางภาระ"

เราจะทำให้ทัศนคติได้โดยวิธีใด การทำให้ทัศนคติคือการ
 ดับทุกข์กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เราจะทำที่สุดแห่งทุกข์ได้โดยวิธีใด
 พระธรรมที่ตรัสรู้โดยพระบรมศาสดานั้นลึกซึ้งที่สุดซึ่ง จึง
 ต้องการการปฏิบัติไปที่ละขั้นอย่างเป็นระบบเช่นกัน นี่เป็นเพียงทาง
 เดียวที่จะทำให้อริยสัจธรรม การเข้าถึงอย่างเป็นระบบ
 จึงเป็นหนทางที่แน่นอนสู่การตรัสรู้ เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้โดยชอบ
 ด้วยพระองค์เอง พระพุทธองค์ทรงปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ทีละขั้น
 เช่นกัน หลังการตรัสรู้ตลอด ๔๕ พรรษาถัดมาพระบรมศาสดาทรง
 เผยแผ่และตรัสพระธรรมเทศนาโดยสม่ำเสมอในสถานที่ต่างๆ มาก
 มาก อาตมาขออัญเชิญหนึ่งในพระธรรมเทศนาที่ชื่อว่า **ภูฏสูตร**¹

อริยสัจ ๔

ในสมัยหนึ่ง พระบรมศาสดาตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ผู้
 ใดฟังกล่าวอย่างนี้ว่า เราไม่ตรัสรู้ทุกขอริยสัจตามความเป็นจริงแล้ว
 ไม่ตรัสรู้ทุกขสมุทัยอริยสัจตามความเป็นจริงแล้ว ไม่ตรัสรู้ทุกขนิโรธ
 อริยสัจตามความเป็นจริงแล้ว ไม่ตรัสรู้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริย
 สัจตามความเป็นจริงแล้ว จักกระทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบดังนี้ ขอ
 นี้มิใช่ฐานะที่จะมีได้ เปรียบเหมือนผู้ใดฟังกล่าวอย่างนี้ว่า เราไม่ได้
 กระทำเรือนชั้นกลางแล้วจักยกเรือนชั้นบนแห่งเรือนยอด ดังนี้ ขอนี้
 มิใช่ฐานะที่จะมีได้ฉันใด ผู้ใดฟังกล่าวอย่างนี้ว่า เราไม่ได้ตรัสรู้ทุกข
 อริยสัจตามความเป็นจริงแล้ว ฯลฯ ไม่ตรัสรู้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา
 ตามความเป็นจริงแล้ว จักกระทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ ดังนี้ ขอนี้
 มิใช่ฐานะที่จะมีได้ ฉะนั้นเหมือนกัน.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ผู้ใดฟังกล่าวอย่างนี้ว่า เราได้ตรัสรู้ทุกข
 อริยสัจตามความเป็นจริงแล้ว ได้ตรัสรู้ทุกขสมุทัยอริยสัจตามความ

เป็นจริงแล้ว ได้ตรัสรู้ทุกขนิโรธอริยสัจตามความเป็นจริงแล้วได้ตรัส
 รู้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจตามความเป็นจริงแล้ว จักกระทำที่
 สุดแห่งทุกข์โดยชอบดังนี้ ขอนี้เป็นฐานะที่จะมีได้ เปรียบเหมือนผู้
 ใดฟังกล่าวอย่างนี้ว่า เรากะกระทำเรือนชั้นกลางแล้ว จักยกเรือนชั้นบน
 แห่งเรือนยอด ดังนี้ ขอนี้เป็นฐานะที่จะมีได้ ฉันทใด ผู้ใดฟังกล่าว
 อย่างนี้ว่าเราได้ตรัสรู้ทุกขอริยสัจตามความเป็นจริงแล้ว ฯลฯ ได้ตรัส
 รู้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาตามความเป็นจริงแล้ว จักกระทำที่สุดแห่ง
 ทุกข์โดยชอบ ดังนี้ ขอนี้เป็นฐานะที่จะมีได้ ฉะนั้นเหมือนกัน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละเธอทั้งหลายพึงกระทำ
 ความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ พึงกระทำความเพียร
 เพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์สมุทัย พึงกระทำความเพียรเพื่อรู้
 ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์นิโรธ พึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตาม
 ความเป็นจริงว่า นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา."

เราทั้งหลายทราบว่ เราต้องแทงตลอดอริยสัจ ๔ ได้แก่
 ทุกขอริยสัจ ทุกขสมุทัยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ และทุกขนิโรธคา
 มินีปฏิปทาอริยสัจ

หากเราไม่ได้ตรัสรู้อริยสัจ ๔ ตามความเป็นจริงแล้วจักกระทำ
 ที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ ขอนี้มิใช่ฐานะที่จะมีได้ หากเราปรารถนา
 จะกระทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ เราต้องรู้อย่างเห็นแจ้งอริยสัจ ๔
 การจะรู้อย่างเห็นแจ้งอริยสัจ ๔ เราต้องเจริญกัมมัฏฐานอย่างเป็นระ
 บบภายใต้การชี้แนะของครูผู้ทรงพระคุณ มิฉะนั้นการแทงตลอดอริย
 สัจ ๔ มิใช่ฐานะที่จะมีได้ ท่านอาจถามว่า "ครูผู้ทรงพระคุณคือ
 ใคร?" พระบรมศาสดาทรงเป็นครูผู้ทรงพระคุณ เราเป็นเพียงสาวก
 ของพระบรมศาสดา เราสอนกัมมัฏฐานตามพระสัทธรรม

¹ ต.ม.(แปล) ๑๕/๑๓๓๕-๑๓๓๖/๔๔๔-๔๔๕. ๑๑.สังขสังยุต ปปาตวรรคที่ ๕ ภูฏสูตร.

ใน**ขันธสูตร**¹ พระพุทธเจ้าตรัสว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ทุกขอริยสังข์เป็นไฉน? ควรจะกล่าวได้ว่า อุปาทานขันธ ๕ อุปาทานขันธ ๕ เป็นไฉน? ได้แก่ อุปาทานขันธคือรูป อุปาทานขันธคือเวทนา อุปาทานขันธคือสัญญา อุปาทานขันธคือสังขาร อุปาทานขันธคือวิญญาณ นี้เรียกว่า ทุกขอริยสังข์."

กล่าวอีกนัยหนึ่ง รูปปรมาตถ์และนามปรมาตถ์คือทุกขอริยสังข์ หากเราเชื่อมโยงระหว่าง ๒ พระสูตรนี้คือ"การสูตร"และ"ขันธสูตร" เราจะเห็นความต่างกันโดยพยัญชนะ แต่ไม่ต่างกันโดยอรรถ

ใน"การสูตร"พระบรมศาสดาตรัสถามว่า "ก็ภาระเป็นไฉน?"

ควรจะกล่าวได้ว่า "อุปาทานขันธ ๕"

ใน"ขันธสูตร"พระบรมศาสดาตรัสว่า "... ก็ทุกขอริยสังข์เป็นไฉน? ควรจะกล่าวได้ว่า อุปาทานขันธ ๕ หรือ ขันธ ๕ ที่ประกอบด้วยอุปาทาน" กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือนามปรมาตถ์และรูปปรมาตถ์คือทุกขอริยสังข์ ดังนั้น การที่จะรู้และเห็นภาระ เราต้องรู้และเห็นอุปาทานขันธ ๕ หรือนามปรมาตถ์และรูปปรมาตถ์จึงจะรู้และเห็นอริยสังข์ข้อที่ ๑ ทุกขอริยสังข์

ตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่มีบุรุษ ไม่มีสตรี ไม่มีเทวดา หรือพรหม มีแต่เพียงรูปนามปรมาตถ์ แต่เราทราบว่า "ฉันเป็นชาย""ฉันเป็นหญิง" "ถ้าไม่มีบุรุษและสตรีแล้วเป็นไฉน?" ถ้ากล่าวในระดับสมมติสังขจะ แนนอนว่ามีบุรุษและสตรี แต่นี่ไม่จริง ในระดับปรมาตถ์สังขจะ ในการหยั่งรู้ความหมายของพระบรมศาสดา และรู้ทั่วชัดพระสัทธรรมคำสอน เราต้องแทงตลอดทุกขอริยสังข์ตามความเป็นจริง กล่าวคือเราต้องรู้แจ้งและเห็นแจ้งอุปาทานขันธ ๕ นี้

¹ ต.ม.(แปล) ๑๕/๑๖๗๘-๑๖๘๓/๔๒๒. ๑๑.สังขสังขยุต ฆัมมจักกัปปวัตตนวรรคที่ ๒ สูตรที่ ๓ ขันธสูตร.

หมายถึงว่าเราต้องแทงตลอดรูปนามปรมาตถ์ แต่เราจะรู้แจ้งและเห็นแจ้งรูปนามปรมาตถ์ได้โดยประการใด?

พระบรมศาสดาตรัสสอนให้เจริญสมาธิไว้ใน **สมาธิสูตร**¹ ดังนี้

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเจริญสมาธิ ภิกษุผู้มีใจตั้งมั่นแล้ว ยอมรู้ตามความเป็นจริง ยอมรู้อะไรตามความเป็นจริง? ยอมรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ยอมรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกขสมุทัย ยอมรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกขนิโรธ ยอมรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา.."

พระไตรสิกขา

ในการที่จะรู้ ทุกขอริยสังข์ ทุกขสมุทัยอริยสังข์ และทุกขนิโรธอริยสังข์ตามความเป็นจริง เราต้องเจริญอริยสังข์ข้อที่ ๔ คือ **อริยอัฏฐังคิกมรรค** หรือ**มรรคมืองค์ ๘** นี้² สรุปลงใน**ไตรสิกขา**³ คือ อริศีลสิกขา อริจิตตสิกขา และอริปัญญาสิกขา เรียกง่ายๆว่า ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล	สมาธิ	ปัญญา
สัมมาวาจา	สัมมาวายามะ	สัมมาทิฏฐิ
สัมมากัมมันตะ	สัมมาสติ	สัมมาสังกัปปะ
สัมมาอาชีวะ	สัมมาสมาธิ	

เราสมาทานศีลเพื่อรักษาความบริสุทธิ์ทั้งกายและวาจา เราเจริญสมาธิเพื่อบรรลุจิตตวิสุทธิ และเราอบรมปัญญาเพื่อกระทำที่สุดแห่งทุกข์

¹ ต.ช.(แปล)๑๗/๒๗/๑๓ สมาธิสูตร, ต.ม.(แปล)๑๕/๑๖๕๔/๔๑๓. สังขสังขยุต สมาธิวรรคที่ ๑ สมาธิสูตร.

² ที่.ม.๑๐/๒๕๕/๓๔๘, ม.ป.๑๒/๑๔๕/๑๒๓, ม.อ.๑๔/๗๐๔/๔๕๓, อภิ.วิ.๓๕/๕๖๕/๓๐๗.

³ ที่.ปา.(แปล)๑๑/๒๒๘/๒๐๐., อภ.ติก.(แปล)๒๐/๕๒๑/๒๕๕.

ในการเจริญสมาธิ เราต้องปฏิบัติสมถกัมมัฏฐาน ท่านทราบไหมว่า พระพุทธเจ้าตรัสสอนอารมณ์ของสมถกัมมัฏฐานกี่ประการ? ในกัมภีร์วิสุทธิมรรคและอภิธรรมมัตตสังคหะระบุว่า¹ "สมถกัมมัฏฐาน มี ๔๐ ประการ ในกัมมัฏฐาน ๔๐ นี้ มีกัมมัฏฐาน ๓๐ นำมาซึ่งอัปปนาฌาน ส่วนกัมมัฏฐาน ๑๐ ประการที่เหลือนำมาซึ่งอุปจารฌานเท่านั้น" ดังนั้น เราอาจกล่าวได้ว่า พระพุทธเจ้าตรัสสอนสมถกัมมัฏฐาน ๔๐ ประการอันนำมาซึ่งสมาธิที่ต่างกัน ๒ อย่างแต่เป็นสมาธิที่เนื่องกัน ได้แก่ อุปจารฌานและอัปปนาฌาน

สัมมาสมาธิเป็นองค์มรรคหนึ่ง ปรากฏในอริยอัฏฐังคิกมรรคของพระบรมศาสดา แต่ว่า"สัมมาสมาธิเป็นไหน?" กัมภีร์วิสุทธิมรรค² อธิบายว่า "สมาบัติ ๘ พร้อมทั้งอุปจารสมาธิ เรียกว่า จิตตวิสุทธิ" (สมาบัติ ๘³ ไคแกรูปฌาน ๔ และอรูปรฌาน ๔ เป็นอัปปนาสมาธิ) สัมมาสมาธิจึงสำคัญมาก หากเราไม่เจริญสมาธิการตรัสรู้อริยสัจ ๔ ตามความเป็นจริงมิใช่วินิจฉัยที่จะมีได้

เมื่อสมาทานอธิจิตตสิกขา เราต้องเจริญสมาธิในอารมณ์กัมมัฏฐานอย่างใดอย่างหนึ่งอันนำมาซึ่งอุปจารหรืออัปปนาฌาน ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติพะเอา ตอยะ เรามักสอน"อานาปานสติ"แก่ผู้ปฏิบัติใหม่ เมื่อสมาธิเจริญขึ้นเขาก็จะบรรลุอัปปนาฌานซึ่งเป็นสมาธิขั้นลึกซึ้งและมีพลัง อย่างไรก็ตาม ผู้ปฏิบัติใหม่บางท่านไม่อาจเจริญสมาธิโดยอานาปานสติ ดังนั้น เราจะสอนธาตุกัมมัฏฐาน ๔ แทน โดยธาตุกัมมัฏฐาน ๔ นำมาซึ่งอุปจารสมาธิ

เราต้องพยายามให้ดีที่สุดที่จะเจริญอุปจารฌาน หรืออัปปนาฌานเพื่อที่จะสามารถแทงตลอดปรมัตถ์สัจจะ หากปราศจากอุปจารฌานหรืออัปปนาฌาน เราจักไม่อาจเห็นรูปนามปรมัตถ์ กล่าวง่าย ๆ

¹ วิสุทธิ(แปล)๓/๔๓/๑๘๒-๑๘๕, สงฺกท.(อังกฤษ)๕/๒/๓๓๐.
² วิสุทธิ(แปล)๑๘/๖๖๒/๕๔๘. (ดูเทียบ ที.ม.(แปล)๑๐/๒๕๕/๒๓๖.)
³ พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตฺโต), พ.ศ. ๒๕๕๑, หน้า ๔๐๓.

ว่า เราจักไม่อาจแทงตลอดทุกขอริยสัจ เราจักไม่อาจรู้แจ้งเห็นแจ้งอุปาทานขั้น ๕ ตามความเป็นจริง

มีผู้ปฏิบัติธรรมที่พะเอ้า ตอยะหลายท่าน ได้แทงตลอดทุกขอริยสัจ ก็อนามรูปปรมัตถ์แล้ว พวกเขาจึงเข้าใจความสำคัญของการเจริญสมาธิเพื่อที่จะรู้อริยสัจตามความเป็นจริง ผู้ปฏิบัติเหล่านั้นได้เห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง และก็มีอีกหลายท่านที่ยังไม่ได้แทงตลอดรูปนามปรมัตถ์ แต่กระนั้นพวกเขายังคงปฏิบัติต่ออย่างมีสำนึกเพื่อให้ถึงเป้าหมายนั้น

ตามพระธรรมของพระบรมศาสดาแล้ว ทั้งโลกนี้เป็นการประชุมกันของอนุภาคละเอียด พระพุทธเจ้าตรัสสอน"ธาตุกัมมัฏฐาน ๔¹ หรือธาตุมนสิการ" เพื่อนำให้ผู้ปฏิบัติรู้และเห็นอนุภาคเหล่านี้ด้วยญาณ "ธาตุ ๔ เป็นไหน?" ธาตุ ๔ ไคแก ปฐวีธาตุ(ดิน) อาโปธาตุ(น้ำ) เตโชธาตุ(ไฟ) และวาโยธาตุ(ลม) สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งหมดประกอบขึ้นจากธาตุ ๔ เหล่านี้ เมื่อผู้ปฏิบัติเห็นธาตุ ๔ ได้อย่างชัดเจนทั่วกายจากสีระจรดเทาและจากเทาจรดสีระ ช้ำแล้ว ช้ำอีกๆ เขาก็จะพบว่า กายปรากฏเป็นดังกลุ่มของธาตุ ๔ เมื่อเห็นได้อย่างนี้อัตตสังขยา(การกำหนดหมายความเป็นตัวตน)ก็จะหายไป ได้ชั่วคราวผู้ปฏิบัติจะไม่เห็นว่า กายเป็นตัวตนอีก แต่จากรู้โดยถูกต้องว่า กายเป็นการประชุมกันของธาตุ ๔ และพอสมาธิดีขึ้นก็จะเห็นกายเริ่มเปล่งแสงสีเทาและแปรเป็นสว่างขึ้น สว่างขึ้น จนเห็นกายแปรเป็นมวลแสง ถ้าผู้ปฏิบัติกำหนดดูธาตุ ๔ ต่อในมวลแสงนั้น ในที่สุดมวลแสงนั้นจะแตกเป็นอนุภาคละเอียดซึ่งเกิดและดับอย่างรวดเร็วมาก แม้การได้เห็นรูปกลาปะจะเป็นประสบการณ์ที่ลึกซึ้ง แต่นี่เป็นเพียงการเห็นระดับสมมติสัจจะหน่วยเล็กที่สุด ผู้ปฏิบัติท่านนั้นยังไม่ได้เห็นระดับรูปปรมัตถ์ ในแต่ละรูปกลาปะประกอบขึ้น

¹ ที.ม.๑๐/๒๓๘/๓๒๕, ม.ญ.๑๒/๓๔๒/๓๕๐, ม.ญ.๑๔/๖๘๔-๗/๔๓๓, วิสุทธิ.๒/๑๖๑.

ด้วยรูปปรมาณูอย่างน้อยที่สุด ๘ รูป รูปปรมาณู ๘ รูปนี้ ได้แก่ ธาตุ ๔ คือดิน น้ำ ไฟ ลม และสี กลิ่น รส โอชา(อาหารรูป) ต่อเมื่อปฏิบัติสามารถกำหนดรูปรมาณูที่ต่างกัน ๘ รูปนี้ ทีละหนึ่งรูปจนครบในแต่ละรูปกลาป เขาจึงสามารถรู้และเห็นรูปปรมาณูได้จริง

เมื่อผู้ปฏิบัติสามารถเห็นธาตุ ๔ ภายใน จนสำเร็จการรู้และเห็นรูปปรมาณูได้โดยญาณทุกทวารและทุกส่วนกายแล้ว เราจะสอนให้เขาดูธาตุ ๔ กายนอก ขณะที่เขาสามารถกำหนดดูธาตุ ๔ ในสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น อาคาร เขาก็เห็นแต่รูปกลาป เมื่อเขากำหนดดูธาตุ ๔ ในต้นไม้หรือแมแต่ในอากาศ เขาก็เห็นแต่รูปกลาปเช่นกัน ทุกสิ่งเป็นแต่เพียงธาตุ ๔ เหมือนกัน ถึงจุดนี้บุรุษ สตรี ตนไม้และรูปบัญญัติทั้งมวลก็ไม่ปรากฏอีก ทุกสิ่งและทุกคนปรากฏให้เห็นเป็นเพียงการประชุมกันของรูปกลาปละเอียด นี่คือการได้บรรลุญาณที่แท้คือญาณที่รู้ว่า โดยที่แท้ไม่มีบุรุษหรือสตรี มีแต่เพียงรูปปรมาณู

แต่เมื่อผู้ปฏิบัติล้มตาค้างใหม่ เขาเห็นอะไร? เขาเห็นเป็นบุรุษและสตรีอีก และเขาก็เป็นทุกข์ที่เห็นเช่นนั้น เหตุใดเขาจึงเป็นทุกข์? เขาทุกข์เนื่องจากกิเลสของเขา ถ้าท่านไม่ต้องการเห็นเป็นบุรุษและสตรี ก็ไม่ต้องล้มตาค้าง ท่านต้องหลับตาตลอดเวลา (เสียงหัวเราะ!) มิฉะนั้นความกำหนัดยินดี ตัณหาและอุปาทานจะเกิดขึ้น และท่านจะก่อกรรมใหม่ ดังนั้น ท่านจะหลับตาตลอดเวลาตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปไหม? (เสียงหัวเราะ!)

การปฏิบัติในขั้นต่อไปคือ การแยกนามธรรมต่างๆออกจนถึงระดับที่เป็นนามปรมาณู เมื่อผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จในนามกัมมัฏฐาน เขาจะรู้และเห็นด้วยญาณซึ่งวิถีจิตอันมีจิตขณะที่เกิดขึ้นติดต่อกันเป็นลำดับกอรปด้วยจิตและเจตสิกที่สัมปยุตกับแต่ละจิตขณะ ผู้ปฏิบัติก็จะเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ดังที่พระบรมศาสดาตรัสแสดงไว้ เขาเห็นว่าบุรุษและสตรีไม่มีอยู่จริงมีแต่รูปนามปรมาณู

ที่มีอยู่จริง ณ จุดนั้นเขาย่อมแทงตลอดอริยสังขัตที่ ๑ ทุกขอริยสังขัตหรือภาวะ

เมื่อผู้ปฏิบัติได้รู้แจ้งและเห็นแจ้งรูปนามปรมาณูแล้ว เขาก็จะปฏิบัติ"ปฏิจจนุปบาท"¹ (คือการที่ทุกข์เกิดขึ้นและดับไปเพราะอาศัยปัจจัยอันต่อเนื่องกันมา) เพื่อที่จะเห็นด้วยญาณถึงเหตุและผลแห่งธรรมต่างๆ ท่านไม่ปรารถนาจะทราบหรือว่าท่านเคยเป็นอะไรในอดีตชาติ? ท่านมาจากภพใด? และท่านจะไปสูภพใด? ท่านไม่ปรารถนาจะทราบหรือว่าท่านมาจากภพใด? และท่านไม่ปรารถนาจะทราบหรือว่าท่านจะไปสูภพใด? สิ่งที่ท่านควรจะทราบเป็นอย่างน้อยที่สุดก็คือ ชาตินี้เราใดเกิดเป็นมนุษย์เนื่องมาจากกรรมดี

พระบรมศาสดาตรัสว่า "ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นโดยปราศจากเหตุ" ในชาตินี้ เราทุกคนยังคงสั่งสมกรรมมากมายทั้งดีและชั่ว กรรมเหล่านี้อาจให้วิบากของมันในอนาคตชาติ ในทำนองนี้เรายึดการเดินทางของเราในวัฏสงสารออกไปตามกรรม หัวใจพระสัทธรรมของพระบรมศาสดาคือ "กฎแห่งกรรม" การเข้าใจในกฎนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ

เราเรียกตัวเองว่า เป็นชาวพุทธ ใครคือชาวพุทธ? ชาวพุทธคือผู้เชื่อถือในพระรัตนตรัยและกรรมและวิบากกรรม แต่ปลุชนคนธรรมดาเกือบทั้งหมดกลางแกลงสงสัยเกี่ยวกับกรรมและวิบากกรรมอดีต ปัจจุบัน และอนาคตชาติมีจริงหรือ? กรรมดีก่อให้เกิดผลดีกรรมชั่วก่อให้เกิดผลชั่วจริงๆหรือ? ในการที่จะกำจัดความเคลือบแคลงสงสัยเหล่านี้ ผู้ปฏิบัติทุกท่านจำต้องรู้กรรมและวิบากกรรม โดยการกำหนดดูอดีตชาติของตน เมื่อเขาได้เห็นเหตุและผลบริบูรณ์แล้ว เขาย่อมแทงตลอดอริยสังขัตที่ ๒ คือ ทุกขสมุทัยอริยสัง

¹ วินย.๔/๑/๑, ต.นิ.๑๖/๑/๑, อภิ.วิ.๓๕/๒๗๔/๑๕๕, วิสุทธิ.๓/๑๐๗, สกท.๔๕.

ตามหลัก "การสูตร" การรู้แจ้งและเห็นแจ้งอริยสังขารที่ ๒ (หรือเหตุและผล) คือการรู้และเห็น "ตัณหา" ตัณหานี้แหละที่ถือมั่นภาระไว้

ความหลุดพ้น

ผู้ปฏิบัติที่ได้ปฏิบัติปฏิจตามุขปาธ และได้เห็นเหตุและผล ด้วยญาณแล้วจึงจะก้าวสู่การเจริญวิปัสสนา ถึงตอนนี้เขาจะสามารถเห็นและพิจารณา**พระไตรลักษณ์** (พระบาลีเรียกว่า *ธรรมนิยาม ๓*) ของรูปนามปรมาณู พร้อมทั้งเหตุปัจจัย ได้แก่ อนิจจตาความเป็นของไม่เที่ยง ทุกขตาความเป็นทุกข์หรือความเป็นของทนอยู่มิได้ และอนัตตตาความเป็นของมิใช่ตัวตน และเมื่อวิปัสสนาญาณถึงความแตกถ้ามัคคญาณจะเกิดขึ้น เขาจะเห็นพระนิพพาน ณ จุดนั้น รูปและนามดับ และเขาได้**แทงตลอดอริยสังขารที่ ๓ คือทุกขนิโรธอริยสังขาร**

เมื่อมัคคญาณเกิดขึ้นจะละสังโยชน์ได้ขาดตามลำดับ^๒ ได้แก่ ด้วยการบรรลุพระโสดาปัตติมัคคญาณ ท่านนั้นจะดำรงอยู่ในพระโสดาปัตติผลและได้เป็นพระโสดาบัน ในทันทีที่ปฐมมรรคเกิดขึ้น สังโยชน์ ๓ คือสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉาและสีลัพพตปรามาสก็ถูกกำจัดไปโดยเด็ดขาด

อย่างไรก็ตาม ชั้น ๕ นี้ยังคงเป็นภาระ พระโสดาบันจะยังมีชั้น ๕ ดังนั้นท่านยังแบกภาระอยู่ แต่กระนั้นท่านได้กำจัดสังโยชน์ ๓ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาสสิ้นแล้ว เป็นผลให้ท่านไม่ไปปฏิสนธิในอบายภูมิ ๔ อีกต่อไป ท่านได้รับความหลุด

¹ อภ.ติก.๒๐/๕๓๖/๓๖๘, ส.สพ.๑๘/๑/๑, พุ.ธ.๒๕/๓๐/๕๑.

² อภ.วิ.๓๕/๘๓๗/๔๕๓.

พ้นบริบูรณ์จากการแบกภาระของภพใหม่ในกำเนิดเดรัจฉาน เปรต อสุรกาย และสัตว์นรก

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างภาระของมนุษย์และเดรัจฉาน เราขอมเห็นว่าแตกต่างกันมาก ในเรื่องหลักๆ ได้แก่ มนุษย์มีปัญญาสูงกว่าเดรัจฉาน มนุษย์รู้จักวิธีทำกุศลกรรม วิธีเลี้ยงการทำกุศลกรรม วิธีปฏิบัติโดยชอบ ในขณะที่เดรัจฉานไม่รู้จักวิธีทำกุศลกรรม ความหวังที่จะดีขึ้นของมนุษย์สามารถเป็นจริงได้ ในขณะที่ความหวังที่จะดีขึ้นของเดรัจฉานยากจะเป็นจริง มนุษย์สามารถจัดการวิถีชีวิตของตนเพื่อที่จะสร้างอนาคตชาติที่สดใสขึ้นโดยการทำความดี เช่น การปฏิบัติศีลสิกขา สมาธิสิกขาและปัญญาสิกขา แต่เดรัจฉานไม่รู้จักวิธีทำเช่นนั้น เดรัจฉานรู้จักทำเพียง ๓ อย่าง คือ การเสพเมถุน การนอน และการกิน มีคนมากมายในโลกนี้เช่นกันที่รู้จักทำเพียง ๓ อย่างนี้ หากเขารู้จักทำเพียง ๓ อย่างนี้ เขาแตกต่างมากละหรือจากเดรัจฉาน? แท้ที่จริง เขาอาจได้รับการเรียกว่า เป็นมนุษย์ที่เหมือนเดรัจฉาน คนเช่นนั้นจะต้องแบกภาระใหม่ที่หนักยิ่งขึ้น

บัดนี้ เราจะกล่าวต่อไปว่า "ก็การวางภาระเป็นไหน?"

หลังจากได้เป็นพระโสดาบันแล้วผู้ปฏิบัติอาจปฏิบัติวิปัสสนาต่อไป โดยพิจารณาพระไตรลักษณ์ ได้แก่ อนิจจตาความเป็นของไม่เที่ยง ทุกขตาความเป็นทุกข์หรือความเป็นของทนอยู่มิได้ และอนัตตตาความเป็นของมิใช่ตัวตน ของรูปนามปรมาณู พร้อมทั้งเหตุปัจจัย และเมื่อวิปัสสนาญาณถึงความแตกถา ท่านก็จะเห็นพระนิพพานโดยพระสูกทาคามีมัคคญาณซึ่งทำราคา โทสะและโมหะให้เบาบางลง และด้วยการพิจารณาพระไตรลักษณ์ต่อ ให้ละเอียดลึกซึ้งจนวิปัสสนาญาณถึงความแตกถาท่านก็จะเห็นพระนิพพานโดยพระอนาคามีมัคคญาณซึ่งเป็นเหตุละกามฉันทะและพยาบาทได้ และต่อจากนั้นเมื่อวิปัสสนาญาณถึงความไพบูลย์ ท่านก็จะเห็นพระนิพพานโดย

พระอรหันต์มักกณฺฑณซึ่งเป็นผู้เหตุละสังโยชนได้หมดจดโดยไม่มีส่วนเหลือ ท่านยอมหลุดพ้นจากตัณหาโดยบริบูรณ์ ด้วยความหลุดพ้นความสุขเกษมอย่างลึกซึ้งจึงมี ความหลุดพ้นคือการสิ้นไปแห่งตัณหา ผู้ที่"ต้องการสิ่งนี้"และ"ต้องการสิ่งนั้น" ไม่มีอีกต่อไป แต่กลายเป็นคนใหม่ เป็นผู้ที่ "กิจที่จำเป็นต้องทำ ทำเสร็จแล้ว" เป็นผู้ที่ "สิ่งที่จำเป็นต้องวาง วางลงแล้ว" ท่านนั้นจะไม่ถือนั่นภาระใหม่ใดๆอีก ท่านนั้นวางภาระของท่านสำเร็จแล้ว

ขออำนาจพรให้ท่านได้เป็นเช่นท่านผู้นั้น
 ขออำนาจพรให้สรรพสัตว์ทั้งปวงได้เจริญศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานเพื่อความหลุดพ้น
 ขออำนาจพรให้สรรพสัตว์ทั้งปวงสามารถวางภาระของตนได้สำเร็จ
 ขออำนาจพรให้สรรพสัตว์ทั้งปวงสามารถบรรลุถึงฝั่งโน้นคือพระนิพพาน
 ขออำนาจพรให้สรรพสัตว์ทั้งปวงได้เจริญยิ่งด้วยบารมี และสามารถที่จะประกาศได้ว่า "สิ่งที่จำเป็นต้องวาง วางลงแล้ว"

ขอให้เราปิดท้ายธรรมบรรยายนี้โดยการสวดพระคาถาที่พระบรมศาสดาตรัสในที่สุดแห่ง "การสูตร" ดังนี้

"ภราทเว ปญฺจขนฺธา
 ภราทาโร จ ปุคฺคโล
 ภราทานํ ทุกฺขํ โลเก
 ภรณิกุเขปนํ สุขํ"

"ขันธ ๕ ชื่อว่าภาระแล
 และผู้แบกภาระคือบุคคล
 เครื่องถือนั้นภาระเป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ในโลก
 การวางภาระเสียได้เป็นสุข"

สาธุ สาธุ สาธุ

ภิกขุเวทตะ
 ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ พะเอา ตอยะ
 เมืองหมอละเหมียง รัฐมอญ เมียนมาร์
 ๔ ตุลาคม ๒๕๕๔

แหล่งหนังสืออ้างอิงภาษาไทย

๑. **กัมภีร์วิสุทธิธรรมรศ ๑๐๐ ปี สมเด็จพระพุฒาจารย์(อจ อาสนมหาเถร)** พิมพ์ที่ บริษัทประยูรวงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด พ.ศ. ๒๕๔๖
๒. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมพระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต)** พิมพ์ที่ บริษัทสหธรรมิก จำกัด ครั้งที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๔๕
๓. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติมครั้งที่ ๑)** พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตฺโต) พิมพ์ที่สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ พ.ศ. ๒๕๕๑
๔. **พจนานุกรม อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ** สอ เสถบุตร พิมพ์ที่ บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด พ.ศ. ๒๕๔๖
๕. **พระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ ชุดแปลเป็นภาษาไทยเวอร์ชัน ๓** สำนักคอมพิวเตอร์ ม.มหิดล พิมพ์ที่สำนักคอมพิวเตอร์ ม.มหิดล พ.ศ. ๒๕๔๘
๖. **พระไตรปิฎก ฉบับธรรมทาน สมเด็จพระพุฒาจารย์(เกี่ยว อุปเสโน)** วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร (พระไตรปิฎกและอรรถกถาชุดแปลเป็นภาษาไทย ฉบับคอมพิวเตอร์)
๗. **ตื่นเถิด ชาวโลก!** เรวัตภิกขุ ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ พระเจ้าตอຍะ รัฐมอญ ประเทศเมียนมาร์ พ.ศ. ๒๕๕๒.

Myanmar and English Source References.¹

1. Abhidhammattha Saṅgaha :
  - A Comprehensive Manual of Abhidhamma by Bhikkhu Bodhi.
  - Myanmar Sub-Commentary by Venerable Janakābhivaṃsa.
  - The Essence of Buddha Abhidhamma by Dr. Mehm Tin Mon.
2. Aṅguttara Nikāya :
  - Pāḷi & Commentary,
  - Numerical Discourses of The Buddha by Ñāṇaponika Thera and Bhikkhu Bodhi, Vistar Publications, New Delhi, 2000.
  - The Book of the Gradual Sayings by F.L Woodward, M.A. and Mrs. Rhys Davids, Litt.D., M.A., PTS. London.
3. Cetasikas :
  - By Nina van Gorkom 1999.
4. Dhammapada :
  - Pāḷi & Commentary,
  - Buddhist Legends by Eugene Watson Burlingame, PTS. London.
5. Dīgha Nikāya :
  - Pāḷi & Commentary,
  - A Translation of The Dīgha Nikāya by Maurice Walsh, Wisdom Publications.
6. Itivuttaka :
  - Pāḷi & Commentary,
  - A Translation of The Itivuttaka by John D. Ireland.

¹ Pāḷi & Commentary source references are according to The Chaṭṭha Saṅgāyana CD-ROM Version 3.0, Vipassanā Research Institute, Dhamma Giri, Igatpuri-422403, India.

7. Jātaka :
-Pāḷi & Commentary,
-A Translation of The Jātaka or Stories of The Buddha's former births, PTS. London.
8. Knowing and Seeing by The Most Venerable Pa-Auk Tawya Sayadaw, Pa-Auk Meditation Centre, Singapore.
9. Majjhima Nikāya :
-Pāḷi & Commentary,
-A Translation of The Majjhima Nikāya by Bhikkhu Ñāṇamoli and Bhikkhu Bodhi, Second Edition, Wisdom Publications.
10. Peta Stories :
- Pāḷi & Commentary.
11. Saṃyutta Nikāya :
-Pāḷi & Commentary,
-A Translation of The Saṃyutta Nikāya by Bhikkhu Bodhi,
-Sagātha Vagga Myanmar Sub-Commentary by Venerable Kuṇḍalabhivamsa.
12. The Path of Purification (Visuddhi Magga) translated from Pāḷi by Bhikkhu Ñāṇamoli.
13. Vinaya :
-Pāḷi.
14. Awaken Oh World! :
- Bhikkhu Revata, Pa-Auk Tawya Monastery, Mawlamyine, Mon State, Myanmar.

คำอำนวยการ

หิตฺวา กามะ ปพฺพชฺชิสฺสุ สฺนฺโต คมฺภิรฺจินฺตกา
เต ตฺเมปฺยุ อนุสติฯวํ ปพฺพชิตา สฺเปสฺสา

ผู้ประเสริฐในอดีตสมัย (ทั้งในปัจจุบันกับและอดีต) ผู้มุ่งที่จะเป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอริยสาวกได้ไตรตรองอย่างลึกซึ้งถึงธรรมชาติที่แท้จริงของชีวิต และท่านได้สละสมบัติของท่านทุกประการโดยปราศจากความลังเลใจทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต อันเป็นอารมณ์แห่งกามตัณหาของคนส่วนใหญ่ และเป็นสิ่งที่นำไปสู่ภัยและโทษนานัปการ การเล็งเห็นโทษที่แอบแฝงอยู่ในสมบัติเหล่านั้น ท่านจึงได้เลือกที่จะปลีกตัวปลีกใจจากกามและครองชีวิตพรหมจรรย์ในสถานที่อันสงบวิเวก เพื่อที่จะอบรมและเจริญศีลสิกขา สมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา เพียรเพากิเลสและด้วยความไม่ประมาท

ขออำนวยการให้คนดีในปัจจุบันสมัยผู้มาสู่ภพนี้และอบรมจิตด้วยเนกขัมมบารมี ได้ทำตามแบบอย่างผู้ประเสริฐสุดแห่งอดีตสมัย และจงปลีกตัวปลีกใจจากกามโดยไม่ลังเล ด้วยหัวใจที่ตั้งมั่นด้วยความบริสุทธิ์แห่งศีล

ขออำนวยการให้คนดีเหล่านี้ ครองชีวิตพรหมจรรย์ในสถานที่อันสงบวิเวกและสามารถอบรมและเจริญศีลสิกขา สมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา เพียรเพากิเลสและด้วยความไม่ประมาท

ขออำนวยการให้ทุกท่านหลุดพ้นจากความทุกข์

ขออำนวยการให้ทุกท่านรู้แจ้งเห็นแจ้งพระธรรมในชาตินี้

ภิกขุเรวัตตะ

ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ พระเอา ตอเยะ

ชีวประวัติของท่านเรวตภิกขุ ประธานกัมมัฏฐานาจารย์ ชัมมกถิกะ แห่งพะเอา์ ตอยะ

พระอาจารย์เรวตะถือกำเนิดวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ณ เมืองหมอละเหมียง รัฐมอญ ประเทศเมียนมาร์ ท่านเป็นบุตรชายคนที่ ๘ ของคุณพ่อสา ธน (ทวิ บุญพิทักษ์ ชาวอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน) และคุณแม่เมื่อยะ จิง (ชาวเมืองหมอละเหมียง รัฐมอญ)

ท่านสำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยย่างกุ้งในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ และประกอบอาชีพส่วนตัวโดยสอนคอมพิวเตอร์ที่ถิ่นกำเนิด เมืองหมอละเหมียงเป็นเวลา ๕ ปี

ท่านเรวตะอุปสมบทเป็นพระภิกษุเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติพะเอา์ ตอยะ เมืองหมอละเหมียง รัฐมอญ เมียนมาร์ พระอุปัชฌาย์คือ พระอาจารย์ใหญ่ พะเอา์ ตอยะ สยาดอ (อู อาจิณณะ) อัครมหากัมมัฏฐานาจารย์

ท่านเรวตะปฏิบัติกรรมฐานภายใต้คำแนะนำของพระอาจารย์ใหญ่ พะเอา์ ตอยะ สยาดอ (อู อาจิณณะ) สยาดออุ จิตตระ และ สยาดออุ สีละ

ท่านเรวตะได้ศึกษาพระธรรมจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา โดยภาษาบาลี เมียนมาร์ อังกฤษ และไทย

ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๔๕ ถึงปัจจุบัน พระอาจารย์ใหญ่ พะเอา์ ตอยะได้มอบหมายให้ท่านเรวตะทำหน้าที่พระกัมมัฏฐานาจารย์สอนสมณะและวิปัสสนาแก่ผู้ปฏิบัติธรรมนานาชาติ ทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ ทั้งเถรวาทและมหายานที่พะเอา์ ตอยะจาก ๒๔ ประเทศกว่า ๒๐๐ ท่าน รวมทั้งสอนแก่พระภิกษุชาวเมียนมาร์บางส่วน ตลอดจนถึงสอนผู้ที่ปฏิบัติสำเร็จแล้วเพื่อให้เป็นกัมมัฏฐานาจารย์ต่อไป

ท่านมักได้รับอาราธนาไปแสดงพระธรรมเทศนาภาษาเมียนมาร์ที่วัดต่างๆในประเทศเมียนมาร์บ่อยครั้งและท่านได้แสดงธรรมเป็นภาษาอังกฤษแก่ชาวต่างชาติทั้งที่พะเอา์ ตอยะและต่างประเทศหลายครั้ง

ท่านเรวตะเขียนหนังสือร่วมกับพระอาจารย์ใหญ่ พะเอา์ ตอยะ เป็นภาษาเมียนมาร์ ๓ เล่ม และผลงานส่วนตัวเป็นภาษาอังกฤษ ๓ เล่มคือ "ตื่นเถิด ชาวโลก!" "ผู้แบกภาระ" "อันตเวาสิก" และซีดีธรรมบรรยายเป็นภาษาอังกฤษมากมายที่ท่านแสดงที่ต่างประเทศ เช่น แลตเวีย เกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย แต่ยังไม่ได้รับการพิมพ์เป็นหนังสืออังกฤษและไทย

ในพ.ศ. ๒๕๔๘ ท่านเรวตะได้รับอาราธนาให้ไปสอนกัมมัฏฐานหลักสูตรระยะสั้นร่วมกับพระอาจารย์ใหญ่ พะเอา์ ตอยะ ที่ประเทศสิงคโปร์

ในพ.ศ. ๒๕๕๑ ถึง ๒๕๕๕ ท่านเรวตะได้รับอาราธนาให้ไปสอนกัมมัฏฐานที่ประเทศแลตเวีย เกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย

ในพ.ศ. ๒๕๕๑ ท่านได้เขียนหนังสือธรรมะเป็นภาษาเมียนมาร์อีกหลายเล่ม และได้รับการจัดพิมพ์แล้ว และท่านได้ดูแลตรวจทานการแปลคู่มือการปฏิบัติธรรมและหนังสือธรรมะ ทั้งของพระอาจารย์ใหญ่ และของท่านจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ในปลายปีพ.ศ. ๒๕๕๔ ท่านเรวตะได้รับมอบหมายจากพระอาจารย์ใหญ่ให้เป็นผู้รับผิดชอบหลักที่พะเอา์ ตอยะ เพื่อผลิตกัมมัฏฐานาจารย์

ท่านเรวตะสามารถพูดได้ ๓ ภาษาคือ เมียนมาร์ อังกฤษ และไทย

คนไทยที่สนใจมาปฏิบัติธรรมที่พะเอา์ ตอยะ จึงสามารถส่งอารมณเป็นภาษาไทยกับพระอาจารย์เรวตะได้

ท่านที่สนใจอ่านหนังสือธรรมะ, ฟังท่านเรวตะสวดมนต์,
แสดงธรรมภาษาอังกฤษได้ที่ [www.bhikkhu revata paauk.com](http://www.bhikkhu_revata_paauk.com)
และ www.paaukforestmonastery.org

ขอสปอนเซอร์เลขเตอร์ได้ที่ "ucandima" paauktawya@myanmar.com.mm เพื่อไปทำวีซ่าประเภทMEDITATION VISA
เท่านั้น การเดินทางจากย่างกุ้งโดยซื้อตั๋วที่สถานีรถบัสสองมิงกลา
รถบัสบริษัทแซมเยจาย บอกว่าไปพะเอา ตอยะ (รถสายย่างกุ้ง-
มูโดง-ใจคะมี ออกจากองมิงกลาราว ๑ ทุ่มซึ่งจะผ่านหน้าชุมประ
ศูพะเอา ตอยะราวตี ๕ ลงหน้าวัดได้ พะเอา ตอยะอยู่เลยตัวเมือง
ห่มอละเหมียงมาทางทิศใต้ราวสิบกว่านาที่โดยทางรถ)ถารถสายย่าง
กุ้ง-ห่มอละเหมียง ตองตอ/เขารถอีก